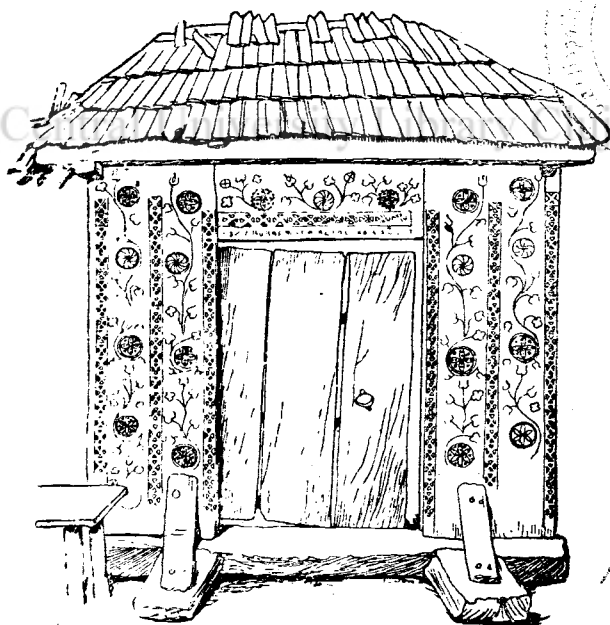

1940. XXXVII.
ÉVFOLYAM,
7-8. SZ. (328)

Erdély

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT
Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hivatalos értesítője

A visszatért Erdély: Kőrösfői kiskapu (Kalotaszeg).

4063

1.

Igazgató: DR. BALOGH ERNŐ
Felelős szerkesztő: DR. PARÁDI FERENC

Erdély

Kéziratokat és fényképeket nem őrzünk meg és nem adunk vissza. Csak olyan kéziratokat fogadunk el, amelyeket a papír egyik oldalára, nagy sorközzel, géppel írtak. — A beküldött cikkek terjedelme három folyóirat-oldalnyi lehet. A képekre a felvétel helyét, idejét s a fényképész nevét rá kell vezetni.

Az „Erdély” előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Az előfizetési díjak az EKE központ irodájába küldendők: Erdélyi Kárpát Egyesület, Kolozsvár, Mátyás király szülőháza.

TARTALOM:

<i>Tavaszy Sándor dr.</i> : Az erdélyi havasok hazatérnek — — — — —	97
<i>Balogh Ernő dr.</i> : Az EKE Erdély új rendje után — — — — —	99
<i>Reményik Sándor</i> : Egeres körül (vers) — — — — —	102
<i>Bacsoni Géza</i> : Séta a Nagykirálykőn — — — — —	103
Testvéri szavak a messzeségből — — — — —	106
Ifjúsági turistairodalmi pályázat — — — — —	108
Uz Bence háza a Hargitán — — — — —	109
<i>Parádi Ferenc dr.</i> : Mátyás szülőháza (2 képpel) — — — — —	110
<i>Fényképezés. Balogh Ernő dr.</i> : Barlangfényképezés II. (6 képpel) — —	114
<i>Székelyföld.</i> (Hargita fürdő, képpel) — — — — —	119
<i>Egyesületi Élet.</i> (Az EKE központ munkája. — Marosszéki osztályunk munkája) — — — — —	121
<i>Könyvszemle</i> — — — — —	125
<i>Hírek</i> — — — — —	127
<i>Szerkesztői üzenetek</i> — — — — —	128

Az erdélyi havasok hazatérnek.

Nem képes beszéd, hanem igazi valóság, hogy az erdélyi havasok, bárhová is csatolják a békeszerződések és egyezmények, míg a világ világ marad, elszakíthatatlanul oda tartoznak abba a földrajzi egységbe, amelynek középpontját a Magyar-Alföld képezi. Akármilyen határvonalakat húznak Európa térképén és a különböző országokat akármilyen ríktó színekkel is különböztetik meg egymástól, az ellipszisalakú Kárpátmedence, amelynek egységet a Magyar-Alföld ad, mindenféle határvonalat és kiabáló szint legyőz s diadalmasan emelkedik bármilyen hatalmas emberi akarat fölé. Csak rá kell pillantanunk Európa hegy- és vízrajzi térképére, bárki is készítette, bármiféle célból, azt, amit az Isten kezében lévő természeti erők végeztek a magyar Kárpátmedence kialakításával, azt a természeti és történelmi egységet soha el nem tüntetheti. Nem képes beszéd hát, ha azt mondom, hogy az erdélyi havasok hazatérnek. Részben már hazatértek, a még elszakadtan élők pedig mély nostalgiaival haza felé intenek. Amilyen vágyakozó szemekkel néznek be a Gyalui-havasok Kolozsvárra, épen olyan esengő szeretettel néznek le az Alföldre a Tátrák, Fátrák és a Mátrák, vagy a már hazatért Keleti-Kárpátok, Radnai-havasok, a szintén hazatért Cibles, Hargita és a még vissza-nem-tért Érchegység, vagy a Retyezát.

Megragadjuk az alkalmat, hogy vallomást tegyünk az erdélyi havasokról. Először is tudja meg mindenki, hogy az anyaországhoz mindig hívek voltak. Valahányszor megállottunk fénylő tetőiken, mindig hazafelé mutattak. A Meszesről láttuk a Hortobágyot és megcsillantak a debreceni tornyok. Az Ünökőről, vagy a Kárpátok tetejéről, a Kelemen kráterének pereméről mindig nyugat felé nyitották meg a kilátást, hogy feléjük szálljanak a felszálló magyar sóhajok és a hazaváró magyar tekintetek. Az erdélyi havasok neszeltek és figyeltek minden hangra és szóra, amely onnan túlról, hazúlról jött s mint valami hangszórók százszorosán vertek vissza minden biztatást és hívogatást. Rohanó patakjaik mind hazafelé tartottak s vitték a lehulló levelek üzenetét, a fekete áfonyák bánatát, a vörösek mosolyát, boldogan vitték a havasi rózsák illatát s azt a sok csókot, amelyet útközben kaptak a rekettyéktől, a cirbolyafenyőktől, a havasi pintyektől és rigóktól. Óh, hogy siettek ezek a patakok, csacsogtak, sokszor kiáltottak, nagyokat zuhantak s ilyenkor felsírtak, de boldogok voltak, hogy hazafelé mehettek, a Szamoson át, vagy a Maroson át, a Tiszába-Dunába, hogy mindenütt, ahol ismernek, szeretnek minket, elmondják, elsírják, vagy elkiáltás örömminket, bánatunkat... Minden üzenetüket azzal fejezték be: Az erdélyi havasok hazatérnek!

És valljuk meg, hogy az erdélyi havasok voltak huszonegy éven át a mi legjobb barátaink. Amikor már nem bírtuk a terheket, bánatalmakat és a fenyegetéseket, oda menekültünk a havasokra, a napfényes tetőkre, a mély völgyek gyógyító csöndjébe s különös, mindig új világukban magunkhoz

tértünk. Felejthetetlen marad számunkra mindig, hogyan fogadott a Meszes, s burkolt be koratavaszi illatárjába, hogy nyitotta meg a Cibles fenyőrengetegei templomát, hát az Ünőkő micsoda fenséggel mondott ítéletet a kicsinyes, pusztító emberi akarások felett, és hogy törpült el a Kelemen gigantikus méretei alatt minden politikai, taktika és minden megrontó mantika. Nem közönséges barátok, hanem igazi nagyerejű, nagyhatalmú, de egyben nagyszívű barátaink voltak, akik soha cserben nem hagytak, akikre mindig számíthattunk és folytonosan vissza-visszahivogattak.

Amikor minden megváltozott körülöttünk, ama szomorúvégű őszirózsaforradalomtól kezdve, a havasok azonnal mellénk állottak s azzal biztattak: Ime, mi a régiek vagyunk! A feleki tető azt mondta: Rajtam keresztül menekült Kolozsvárra Apáczai Cseri János; gömbalaku köveimen elmélkedett Kazinczy Ferenc! A Hója-erdő azzal biztatótt: Ugyanaz vagyok, akinek lábainál küzdött II. Rákóczi György a török-tatár hordákkal. A Cibles arról regélt, hogy szakadécai között vadászott Wesselényi Miklós. A Radnai havasok között sokszor hallottuk a hírt: Itt fogalmazta Debreczeni Márton az első magyar eposzt. A Gyalui-havasok sem hagyták magukat, beszéltek a Rákócziakról, a Gyerőffiekről, a Bánffyakról, akik ott hagyták lábnyomukat és kezük munkáját. Hát a hegytetőkre épült Tündérvárak mondái, mint a repkény a százados fákat, vagy mint az iszalag a mohos romokat, úgy fonták körül a hegyeket s szőtték össze a természetet és a történetet. És most, ez a patinás hegy, ragyogó tető és zordon havas mind hazatér a Kárpátmedence elrendelt országába, melyet mindenik hazájának és éltető középpontjának vall!

A jövő tudós látójának lesz a feladata, megmutatni, hogy nekünk erdélyi magyaroknak mit adott ez a sajátos természet-romantika. Hogyan vezették el a művészt a napfényes havasi tájra, hogy Varju-várat építsen a szellem számára. A havasok magaslatán hallotta meg a költő a titokzatos szót: Erdély. A székely vates a Hargitán találkozott népe gyermekével, Ábellel, vagy a másik, Úz Bencével, ezekkel a belátható időn belül el nem halványuló figurákkal, akiknek szellemi alkotó elemeiből, az életfelfogásukból, a keserűségükből, vagy a nyomorúságukból van valami mindnyájunkban.

A havasok hazatérnek, velünk együtt. Ha ugyan velünk együtt, ha ugyan el nem szakadunk egymástól. Igazán nem lenne szép tőlünk, ha visszatérésünk örömeiben elfelejtkeznénk róluk s ha nem vinnők magunkkal hírüket, becsületüket, erejüket, szépségüket és sokféle ajándékaikat. Már csak azért sem felejtkezhetünk el öreg barátainkról, mert hiszen rengetegeik között, tetőik magasságában, békés menedékházaik magánosságában kötötünk sok meleg és tartós, sok áldott és boldog barátságot.

Kísérje a hazatért erdélyi havasokat a mi áldásunk. Áldásunk pedig foglalja magában azt a hő óhaját: bárcsak vinnének az erdélyi havasok annyi szépséget és erőt, annyi békességet és nyugalmat minden magyar léleknek, amennyit huszonkét éven át nekünk adtak!

Tavaszy Sándor.

Az EKE Erdély új rendje után

Írta: Dr. Balogh Ernő.

Nagy viláगतalakulások korát éljük. Világnézetek, népek tülekednek, vívnak élet-halálharcot. Országok esnek össze, nagy területek cserélnek gazdát hirtelen és olyan gyors egymásutánban, hogy Európa politikai térképének minduntalan átrajzolásába már valósággal bele fáradohattunk. Olyan a világ, mintha száz méhraj zúgna egy összegabalyodott mérges tömegben, melynek zürzavarából, hogy miként alakul ki majd a végleges rend, — hogy az egyes családok ebből hogyan fognak kibontakozni és hol és milyen fészekre fognak találni, — ugyan ki tudná megmondani. A gyökeres átalakulásokat célzó harc a réginél jobb, maradandóbb állapot felé törekszik, melyben tökéletesebb egyensúlyt s békés együttműködést igyekeznek megteremteni. Hogy mi válik ebből valóra, arra az idő adja meg majd a választ. E tekintetben jóslásokba bocsátkozni már azért sem lehet, mert az ide, lapunk hasábjaira nem is való. A nagy világrendből a bécsi döntés és ennek alapján Erdély új politikai széttagolása azonban már tény és olyan valóság, mely az EKÉ-t is közlelről érdekli.

Az új politikai határ, melynek lefutása már közismert, ketté szakította Erdélynek s vele együtt az EKÉ-nek — Máramarost és a Bánságot is beleszámítva — egész Erdélyt átfogó eddigi egységét is. A kolozsvári anyaegyesület vidéki osztályainak szinte háromnegyed részével együtt Magyarországhoz került, a többi Romániában maradt. Meleg, bensőséges testvéri kötelék szakadt szét. Jelenleg még nem tudható, hogy a magukra, anya nélkül maradt vidéki osztályoknak mi lesz a sorsa, hiszen a nagy kérdések mai forrongása észrevétlenül elnyeli az ilyen apró részletet. Hisszük, azonban, hogy ezek az osztályok megőrzik önmagukban is életerejüket és új helyzetük adottságával megalkudva, elkedvetlenedésükkel, széthullásukkal nem fogják saját sírjukat megásni.

A turistaság fogalmában nincs nemzet, állam, politika. Ezeket felülálló ember- és természetszeretet a lényege, s célja ennek érdekében munkálkodni és alkotni. Nemes tett ez, melynek útjáról letérni véték, s amelyet megakadályozni vétkes rövidlátás. Az EKÉ-nek most elszakadt osztályai tanúbizonyságot tettek eddigi életükben alkotó munkájukról, mellyel önzetlenül szolgálták a turistaság nemes eszméjét, s amellyel kizárólagosan a köznek voltak ingyen, de lelkes napszámosai. Nem merjük hinni, hogy gáncs érné ezt az áldozatos munkát, hogy valaki is feleslegesnek tartaná azt a törekvést, mely éppen a mostani felzaklatott világba több lelket, melegebb szívet és átfogóbb szeretetet kíván plántálni. Éppen ezért hisszük, hogyha a világnak most felkorbácsolt hullámai visszatérnek nyugodt medrükbe, s megindul a békés munka, nem hiányozhat ebből az EKE most kénytelenül szárnyraboecátott osztályainak alkotó ereje sem. Hiszen az ebben rejlő eszme olyan etikai értéket jelent, amilyenre mindig és mindenütt szükség van.

A beállott politikai változás gyökeresen kihat a Magyarországhoz csatolt vidéki osztályokra is. Olyan széleskörű munka vár reájuk, mely az eddiginél sokkal nagyobb és felelősségteljesebb feladatok elé állítja őket. Amit kívántunk és aminek az érdekében annyit írtunk és beszéltünk, íme itt áll a küszöbön: a megnagyobbodott idegen- és turistaforgalom.

Búbajos Erdélyünknek buzgón húztuk a hírharangját, vele szinte a véletekig felcsigáztuk az érdeklődést, amely azonban az országhatár miatt csak nehezen nyerhetett kielégülést. Most kitérült a kapu, szabad lett az út, s ígértünkért, szavunkért most helyt kell állanunk. Hegyeinkkel, völgyeinkkel, s mindazzal, mellyel a természet nyújt utólérhetetlen lelki gyönyöröket, nem is vallunk szégyent. De nemcsak vad turistákról, hanem igényesebb látogatókról is van szó, akiket elhelyezni, irányítani, vezetni kell, akiket nem lehet Isten-számába egyszerűen kicsapni a vadonba, hacsak nem akarjuk, hogy mindjárt az első alkalommal agyonüssük magunkat. A feladat ebben a tekintetben annál nagyobb, mert nemcsak néhány személyről és csak szórványosan kell, hogy gondoskodás történjék, hanem nagyobb csoportoknak sűrű egymásutánban való látogatásával is kell számolnunk.

Világos tehát, hogy az eddigi szerényebb turistaforgalomhoz szokott vidéki osztályok mai kerete és szervezete szűk és hiányos lesz a jövőben. Ebben a tekintetben a szükséges tennivalókat majd a központ irányítása adja meg ugyan, de az osztályoknak is kötelessége már addig is gondolkodni a teendőkön, melyek a helyi viszonyok mellett a célnak leginkább megfelelőeknek s kivihetőeknek látszanak.

Munka vár reájuk. A réginél több és felelősségteljesebb. De nem kell megijedni tőle, mert a központnak most már tehetségében fog állani velük a szorosabb együttműködés. Halad, rohan az idő. Ha nem tartunk lépést vele, az utánunk futók elgázolnak.

Az új határokkal turistaterületünkben is nagy változás állott be. Eddig mienk volt az egész Erdély. Szabadon járhattuk gyönyörű helyeit a csodás Aldunától fel a Máramarosi havasokig, a Keleti Kárpátoktól nyugatra a Magyar Alföldig. Ma ennek a területnek felénél nagyobb délkeleti részét áthághatatlan kerítésként választja el tőlünk az új országhatár.

Ez a megváltozott helyzet legérzékenyebben éppen a központot érinti. Ez ma minden közeli kedvenc kiránduló helyétől el van zárva. Még a Kolozsvár melletti Bükk-erdő is veszít szabad területéből a határ közelsége miatt. Hiszen a helyzet jelenleg az, hogy még ma az ott levő menedékház is beleesik az ú. n. semleges zónába.* Szinte pótolhatatlan veszteség a Tordai-hasadék, az ott annyi erőfeszítéssel épült híres menedékház, melynek gondozása és kezelése további intézkedésig a tordai osztály feladata lesz.

A sokat látogatott Gyalui havasok vidéke, a festői Géci vár, a Melegszamos és a Hidegszamos völgye, a sízök Eldorádója, az Öreghavas, sok gyönyörűségével és csodájával, a Vlegyásza, a Biharhegység, a Meziádi barlang, mind már csak voltak számunkra. Tekintélyesebb barlangjaink közül csak a Révi és a Homoródalmási maradtak meg, kérdés azonban, hogy az előbbinek „Hétfalu határa”-ba eső felső bejárata hozzánk fog-e tartozni.

Búcsúznunk kell az Aranyosnak fenséges vidékétől. Rágondolni is fájó, hogy nincs több kirándulás a tündéri Torockóra, a Bedellői havasok elragadó tájaira. Bélavárára, a Remetei- és a Runki-szorosra már csak emlékeznünk lehet, nem folytathatjuk a titokzatos Búvópatak barlangjának további kutatását sem. Az Érhegység kies tája az aranytermő Verespatakkal, a nagyszerű Detonátával szintén elveszett számunkra.

A távolabbi helyek között — hogy csak a nevezetesebbeket említsük —

* Bükkerdei menedékházunk látogatására a napokban engedélyt kapott az Egyesület.

ott van az Alduna világcsodája, Vajdahunyad környéke Erdély legszebb ékszerével, a Hunyadiak várkastélyával, a fenséges Retyezát, Petrozsény a Páringgal és a Szurdukkal, a Vöröstoronyi szoros, a Fogarasi havasok döbbenetesen vad vonulata, rajta hegyeink királyával, a Negojjal, tovább a Királykő, a félelmetes Propásta, a Bucsecs, a Nagykőhavas. Mind megannyi olyan hely, mely természetjáróink között valósággal fogalommá lett, amely azonban nekünk ma igazán már csak távoli fogalom, lét nélkül.

Turistaterületünkben ért veszteségünk tagadhatatlanul rendkívül nagy. De ez csak akkor lehetne lehangoló, ha nem vennénk tekintetbe, hogy mi maradt. Nem az a helyes életfelfogás, mely az elveszett fölött siránkozik, hanem amely örülni tud a megmaradottnak. Ami nincs, az minden rágódás ellenére sincs. Ilyenkor az egyedüli helyes elv az, amely a nincs-et a vannel igyekszik pótolni. E tekintelben megszokottabb, de most elveszített turistaterületünket illetőleg nem lehet okunk túlságos panaszra. Erdély nem az a föld, melynek minden természeti szépsége és ritka csodálatossága éppen csak arra a helyre esnék, melytől most elestünk. Többi, megmaradt része is éppen olyan gazdag ezekben, csak nem ismerjük kellőleg, sőt nagyrészt egyáltalában nem. Ezek az eddig elhanyagolt területek hívnak most bennünket. Új területek várnak új honfoglalásra, a megszokottság helyett az ismeretlenség, az újdonság titokzatos ígézetével.

Azok között a területek között, amelyek felé most akaratlanul is irányulnia kell turistaforgalmunknak, első helyen a Székelyföld áll. A központ turistái közül bizony nem sokan jártak itt, sietős útjukban azok is csak átfutottak rajta. Pedig mennyi csodálatos érdekességet, ritkaságot és természeti szépséget kínál ez a föld. Hiába, nagyon távol esett.

Tusnád vidéke a Szent-Anna tóval, a Mohostóval, a Torjai Büdös barlanggal, a Bálványosvárral a természeti különlegességeknek és szépségeknek valóságos kis múzeuma. És a Nagyhagymás pompás vidéke, az Egyeskö, a Gyilkostó, a Békás-szoros még eléggé ismert ugyan, de ki járt a szokottabb forgalmi útaktól távolabb az Ojtozi-szoros, a Nagysándor, a Nemere környékén, az Úznak, a Csobányosnak vadregényes völgyében. Sok más fenséges szép hellyel együtt ezek természetjáróink előtt most jórészt csak puszta nevek, de a jövőnek mind megannyi ígértföldje.

Aztán ott van a Hargita hatalmas vonulata. Benne nagyobb hírre eddig csak a gyönyörű környezetben levő Homoródalmási barlang tudott vergődni, ez se annyira, ahogy megérdemelné. De már tovább a csodásan különleges Lucs a közvetlen környezetet kivéve, még névleg is idegen. És hány és hány csodás, bájos és fenséges hely várja itt a Székelyföldön a megérdemelt észrevezést, hol a természetjáró ezenfelül pompásabbnál pompásabb borvízzel is üdítetheti fel magát. Ha nem volna egyebünk, mint a Székelyföld, már ezzel is gazdagok lennénk. Pedig még nagyon sokunk van

A Kelemen havasoknak a 2000 m-t már meghaladó zord tömege, a hozzá csatlakozó sziklás Bisztricsóra, a lábánál elterülő Kolibica bájos vidéke, tovább a Borgói havasoknak sajátos kúpos zürzavara, mind mind sok szépséget és meglepő különlegességeket nyújtó, de eddig még alig járt területek. Látogatottabb a már teljesen alpesi típusú Ünökő, s a vele szomszédos Nagypietrosz, mely kielégítően helyettesítheti a magas hegyvidéket kedvelő turistáinknál a Retyezátot és a Fogarasi havasokat. Sok bájos és fenséges részlete van az eddig kellő figyelemre nem méltított Máramarosi havasoknak is.

Mindezekén kívül ott van Nagybánya szívhez símuló bájos vidékén a Gutin, a Rozsály, a désieks kedvence, a komoly Cibles, a Lápos-folyónak a turista köztudatból teljesen hiányzó hosszú vad szurdokvölgye, a Cikói-szoros, a Szilágyság és a Meszes kies halmos vidéke, melyet eddig csak azért nem látogattunk, mert lenéztük alacsonyosságát. A mienk maradt a Kolozsvár-Nagyvárad közötti vasútvonal környéke a Sebeskörös nagyszerű völgyével, s a további feltárássra váró Révi barlanggal.

Mennyi szebbnél szebb hely, melynek egyike-másika olyan új és ismeretlen előttünk, mintha nem is Erdélyben, hanem valahol Afrikában lenne. Páratlanul gazdag turistaterületünkben eddig pazarul dűlkélhettünk, mint a hasember a rogyásig megrakott asztalnál. Ma bizony erről lekerült egy pár ingyenc falat, de maradt rajta még mindig bőven. Eddig divatosan felkapott dámáknak tettük a szépet, s ma ezek hiánya észrevételei velünk az elhanyagolt hamupipőkéket, és a jövő hamar beláttatja, hogy ezek is vannak olyan szépek és kedvesek, mint régi szerelmünk.

A vidéki osztályok aránylag símán esnek át az új helyzet zökkenőjén, mert szokott turistaterületükön szinte semmi változás nem történt. Az EKE központja azonban e tekintetben már sokkal kedvezőtlenebb viszonyok közé került, mert azok a helyek, melyek az elvesztetteket pótolhatnák, igen messze esnek. Azonban a már eddig is észlelt biztató jelek arra mutatnak, hogy a nagy távolságok terheit lényegesen csökkenteni fogják azok az intézkedések, melyek az illetékes köröket a turista- és idegenforgalom fel- lendítése érdekében máris komolyan foglalkoztatják, s amelyekről bízva remélhetjük, hogy nemcsak papírra vetett pusztá ígéretek maradnak.

REMÉNYIK SÁNDOR:

Egeres körül.

*Egeres... a táj egyre otthonabb,
Otthonibb színű a föld és az ég.
S már látom a vas-polip-karokat —
A magasfeszültségű vezeték
Városom felé, rajtuk át halad.
Szikár, merész acél-madárijesztők,
Hegy-völgyön át dombról-dombra szökelők.
Kézről-kézre adják az áramot,
Mely itt fejlődik s innen indul el,
Erdélyi erőkeel itt telítődik
És meg nem áll a „kincses“ háztetőkig.
Egeres... Otthon, az én kicsi lámpám
Verset bevilágító sugár-köre
Innen ered. Fénynek és költeménynek
Itt van talán a rejtett gyökere.
Nyár van. Vonatom még csak nem is lassít
Áramfejlesztő Egeresnek táján.
De töprengések téli éjszakáján
Egeres lát el engem titkos fénnel,
S ahogy száguldok, megtelik itt lelkem
Magasfeszültséggel.*

Séta a Nagy-Királykőn

Irta: Baczoni Géza.

Jóvátétel.

Valahányszor városunktól távoleső magasabb hegyet kerestem fel, első alkalommal mindenik barátságatlanul fogadott. Mintha próbára akartak volna tenni, vajjon lesz-e kedvem és bátorságom még egyszer feléjük merészkedni. A Fogarasi-Havasok hópáncéllal tették járhatatlanná magukat nyár derekán, a Bucsecs jeget zudított nyakamba júliusi kánikulában, a Nagyköhavas bőrig áztatott szárazság idején s a Királykőn — mire izzadva feltornáztam magam nyugati falán — befejeződött az előadás: átláthatatlan ködfüggöny ereszkedett alá. Azóta sokszor fogadtak kárpótló kegyeikbe, Erdély hegyóriásai, én pedig örültem, hogy annak idején zord mostohaságukban is megismerhettem őket.

Igen gavallérosan viselkedett jóvátétel dolgában a Királykő is, mert a kisasszonynapos szeptemberben, ragyogó napsütésben, pompás időben, egy felejt-hetetlen gerinc-séta alkalmával minden rejtett szépségét feltárta előttem.

Vigyázat! Kolozsvári!

B. T. E. kirándulókhöz csatlakoztam, akik — mint ismeretlen kolozsvárit — tapogatózva kérdeztek ki erőnlétemről, hegyi jártasságomról, családi állapotomról, stb. Kedves, kellemes társak voltak, arcukon viselték az igaz szeretetet minden természeti szépség iránt. (Hölgy csupán egy volt közöttük. Ugy látszik, nemcsak mifelénk tartózkodik kiadósabb utaktól a gyöngébb nem!).

Álom, álom, édes álom...

Legtöbb királykői kirándulás kiinduló pontja Zernest, honnan 12 Km. a Plaiul Foi, ahol a régi S. K. V. szállás helyett csinosan berendezett, tiszta menedékház fogadott. Minden elismerés megilleti a Nemzeti Turista Hivatal brassói vezetőit, mert nekik köszönhető, hogy nyugodtan átaludt éjszaka után pihenten lehet neki vágni a Nagy-Királykő nyugati falának. Lefekvéskor megszámláltam a szoba szegleteit. Hisz mindannyian tudjuk, hogy eme varázslat által beteljesednek az első alkalommal látott álmok. Csodás látásaim voltak. Az öreg Bükkünket nyugdíjazták s a Nagyköhavas fenyeseit alkalmazták helyébe. A szelicei út szélén új, hatalmas, emeletes E. K. E. menedékház díszlett. A Rákóczy-forrás vize a forrás-szakadék természetalkotta kőmedencéjében csillogott s az Árpád-csúcs megnőtt vagy 1500 méterrel. Reggel aztán szomorúan állapítottam meg, hogy sajnos, álmom érvénytelen, mivel ez nem első éjjelezésem volt a Plaiul Foinál.

Reggeli torna rádió nélkül.

Hetet mutattak az órák, mikor nekiindultunk a nagy fal tövéhez vezető erdei útnak. Egy darabig még a Barca mellett haladtunk a Tamás hegy irányában. Majd a Plaiul Mare alatt balra tértünk a vékonyka Spirlei patak völgyébe, melynek születési helyénél ajánlatos megtölteni a kulacsot, mert amilyen gazdag szépségekben, éppen oly szegény víz dolgában a Királykő. Nehány meredek kapaszkodó után dús málnás kínalta piros gyümölcsét. Nemsokára kopaszodó kezdődött s megunva az egyre magasabbra törtetést, elmaradoztak a fenyők. Kilenckor kezdtünk tornázni a Nyugati Falon. Először csak sziklák oldalaihoz támaszkodtunk, majd kezeink is lábakká idomultak. Innen már

kúszni kellett felfelé s a csúszós mészköveken igen-igen ügyelve haladtunk. Aztán kötél táncosokká lettünk, ami úgy értendő, hogy a falba erősített drótkötél alaposan megtáncoltatja azt, aki segítségét igénybevéve, lábai alól kiszalasztja a talajt. Ilyenkor az ember térdére pillanatok alatt két foltokban rajzoldódik a Királykő térképe. Keskeny kürtők, fantasztikus alaku sziklaformák, mély szakadékok teszik változatossá az emelkedést s gyakori pihenőkkel fedtetjük testünk fáradtságát, miközben a messze terjedő kilátásban gyönyörködünk. Most néhány sziklapárkány következik, ahol buzgó szeretettel simulunk azok oldalához. De még így is óvatosan rakjuk egyik lábunkat a másik elé. Egyiket a másik elé mondom, mert egyiket a másik mellé tenni, már nincs elegendő hely. Végre elfogy az utolsó meredek is és a gyepes gerincen vagyunk, honnan már látszik a végcél mutatkozó magasságjelző, Noha a csúcs csak egy miatyánknyira van, minden lépésre meg kell állni, mert fogvatart az immár körképpé szélesült kilátás, ami aztán teljes pompájában 2244 méteren, a Pásztor-csúcsról élvezhető igazában.

A Pásztor-csúcson.

Jó időbe telik, amíg annyira magunkhoz térünk, hogy megnevezzük a közeli-távoli hegyek, völgyek, falvak sokaságát. Nézzünk most mi is alaposabban szét a természet eme kincsházájában.

Először is esti útunkat és éjszakázóhelyünket járjuk be tekintetünkkel. Alattunk mélyen a völgy, benne a kis házikó olyan, mint ereszt alatti fecskéfészek. A 2426 méteres Papusa és az 1737 méteres Nagy Tamás megnyírt fejről pillantásunk a Fogarasi Havasok gerincére szalad, hol az Urlei és Nagy Vista csúcsok elállják a további szemhatárt. Északnyugatra a Fekete hegy sötétlombu hajában fehér sziklák szürkéllenek. Mellette a nemzetközi beton út fehérlik, mint kibontott óriás vég patyolatgyolcs. Messze északon a Hargita lánc páras homályba vész.

Amint megfordulunk, csodálatos eldorádóval találjuk szemközt magunkat. Valóságos paradicsoma ez a természetjárásnak. Egymás mögött állanak vetélkedve a Keresztényhavas (1804 m.), Nagyköhavas (1844 m.) és a gyopárjairól híres 1951 méteres Csukás. Tőlük jobbra, keleti irányban, különálló hegyfejedelem uralkodik: a Bucsecs. Ebéd utáni „sziesztára“ készül. Báránnyelű hálósapkájától, meg sűrű pipafüstjétől nem látszik 2515 méteres fejebubja, az Omul. Lábai alatt elszórtan havasalji falucskák házai tarkállanak, mint kotló körül pelyhedző csirkék. Töröcsvár híres várát keresem, de azt eltakarja a közbeeső Magura. A keleti lejtő alján, hosszú kőfolyás végében szerénykedik az A. D. M. I. R. menedékháza.

A nap egyenesen fejük felett állott. Dél volt. És mert lelkünk szállásadója, testünk is követelt valami táplálékot, kiválasztottuk a legszerényebb vendéglőt: a hátizsákot. Édes anyaföldünk lett asztalunk, zöld moha rajta a terítő, asztalkendőül pedig néhány idetévedt borókagaly szolgált. Ételünk egyszerű; de szent meggyőződéssel állíthatom: sokkal nagyobb élvezettel fogyasztottam, mint azok, akik esetleg ugyanakkor meissenai porcellán tálban, ezüst evőeszközzel turkálhattak a francia szakácsművészet különlegességei között.

Gerincút.

A remek idő, a Királykő szagotott gerince hívogatón csábit, hogy ne szalasszam el ezt a ritka alkalmat és tegyek egy gerincsetát a Torony-csúcs irányába. Bár tiszta kilátás, jókarban levő jelzés nyújt biztosítékot az eltéve-

dés ellen, mégis örömmel veszem egyik brassói kiránduló csatlakozását. Így kettesben negyed egykor vettünk búcsut társainktól a zernesti viszontlátásig.

Igazuk van azoknak, akik a Királykő hegyeink rangsorában az élen állók között említik. Hogy a természet, ez a nagy építész fáradhatatlan munkásaival, vízzel, széllel, viharral milyen pompás alkotást hozott itt létre? Nincs az a művész, festő, szobrász vagy tervező, aki világhírű mesterműve után csak inasa is lehetne ennek a fehér kőből készült tündéerkertnek. A dél és észak között kinyúló gerinc — állandóan 2000 méteren felül — mint valami óriási hullámvasut halad le és fel. Egymást követik a csúcsok, melyek között mélyre vágott szakadékok zuhannak alá a Barca völgyére. Közülök a Pap, Forrás, Létrás és Északi szakadékok a természetjárók kedvelt útjai, a tágasabb Krepatura pedig a Kis és Nagy Királykő közé van ékelődve. Három órát tartott sétánk a gerincen, csendesen, kényelmesen, alaposan kiélvezve minden kis részletét.

A Forrás-szakadék.

A Toronycsúcsnak vélt 1923 méteres magassági pontnál még egy pillantást vetettünk a gerinc végén őrt álló Északi csúcra, a szomszédos Kis Királykőre, valamint az annak oldalához lapuló S. K. V. menedekházra, aztán a Forrás-szakadéknak vettük az irányt. Amint neve is elárulja, ez vizet rejteget magában. Rejteget, mert az égbenyuló mészkőfalban észrevétlenül áll a kristálytisza vizet tartó medence Olyan ez, akárcsak valami óriás márványtemplom oldalában a szenteltvíztartó. A Forrás-szakadék nemcsak a természetjárók kedvelt helye, de szívesen tanyáznak itt zergék is. Ügylátszik azonban, hogy a zergeországban használatos kalandáriumban figyelmeztető jellel vannak ellátva a pirosbetűs napok, mert a legnagyobb csendben sem mutatkoztak a kecses állatok.

Még a forrás előtt kétfelé válik az ösvény. Egyik kék háromszöggel jelezve a Pap-szakadékon, másik kék forrás jellel a Forrás-szakadékon visz le a Diána lakhoz, hova egy óra alatt értünk. Itt kis vadász kunyhó áll a fenyők között, ingyenes szállást nyújtva a kirándulóknak. Még egy darabig tart a fenyves, aztán keveredik sárguló lombokkal, majd tágas rétre érve azon haladunk másfél órán át majdnem Zernestig, ahol ismét találkoztunk a Propástyán keresztül érkezett társainkkal.

A hegy aludni tér.

Az őszi tarlókról kora esték hűs illata csapott arcomba... az alkonyati szél hátára a táncrakerekedett zizegő avar fakó levélkéi kapaszkodtak. Kéklő hegyek mögött fáradt-bágyadtan cammogott a vérző nap, utját az ég alján vörös szőnyeg borította. Sötétben, komoran állott a Királykő. Aztán fehér fátyolfellegek között ártatlan szépségében, mint bájos mennyasszony megjelent a hold, koszorúslányai, félénken ragyogó csillagok között. Ezüst fényével új arcot adott a fehér mészkőhegynek, amely hosszan nyújtózkodott s lassan aludni tért.

Testvéri szavak a messzeségből.

A nagy változás után, az új magyar élet első napjaiban, amikor a magyar honvédség csapatai magukkal hozták a magyar rendet és a magyar postát, megérkeztek hozzánk „odaátról“ az első hírhozó levelek. Rég megérezett, de eddig ki nem mondott szavakat olvashattunk a meleghangú levelekből. Baráti kezek nyultak felénk egyszerre a távolból és mi meghatott szívvel adtuk vissza az őszinte kézszerítást.

De megszólaltak az utolsó év nehéz napjaiban kényszerű hallgatásra ítelt vidéki osztályaink is. A velünk együtt hazatért turistatársak lelkes üdvözletei mellett a jövő munkájának ígérését olvashatjuk leveleikből. Hálátelt érzéssel tapasztaljuk őszinte ragaszkodásukat kétévűtizedes küzdelmes sorsot megvívott félévszázados egyesületünk iránt. Reméljük, hogy az elmúlt nehéz napok bő tanúsággal szolgálnak a jövőre és erdélyi természetjáró seregünk győzelmes harcra sorakozhatik az új, szabad élet hajnalán.

A MAGYAR TURISTA SZÖVETSÉG levele érkezett legelsőnek, a magyar honvédekkel egyidejűleg. Baráti együttműködésre hív fel bennünket a Szövetség és felajánlja mindenkori segítségét egyesületünknek. Kéri, hogy az EKE is lépjen be a szövetségbe, melynek minden magyar Turistaegyesület tagja.

„A Magyar Turista Szövetség nevében és megbizásából örömtelt szívvel üdvözlöm a román uralom alól felszabadult Erdélyrészi turistákat. — Irja Zsembéry Gyula, a Szövetség másodelnöke — remélem, hogy nemsokára személyesen is módomban lesz az anyaország turistáinak testvéri jobbját nyújtani és a minket közösen érdeklő kérdéseket szóval is megbeszélni.“

Az EKE válasza így hangzik: „Szavakban ki nem fejezhető lelki felszabadulásunk örömmámoros pillanataiban szívünkben igaz, hazafias testvéri szeretettel köszöntjük a Magyar Turista Szövetséget. Hálát adunk a jó Istennek, hogy az első, egyesületünk életében történelmi fordulatot jelentő levelet megírtuk a Magyar Turista Szövetségnek.“

Dr. Cholnoky Jenő és dr. Peitler Gyula, a „Magyar Turista Egyesület“ elnöke és főtítkára így írnak:

„A Magyar Turista Egyesület elnöksége és választmánya nevében legyen szabad őszinte szeretettel és bajtársi együttérzéssel köszönteni a visszatért Erdélyi Kárpát Egyesületet. Azok a kapcsolatok, amelyek egyesületeink között a múltban is fennállottak, reméljük, hogy a jövőben még jobban ki fognak fejlődni.“ A továbbiakban ígérlet tesznek a MTE. közelebbi egyesületi kirándulására, amely alkalommal Kolozsvárt személyes kapcsolatokat is kívánnak létesíteni az EKE tagjaival. Végül felajánlják, hogy az EKE tagjainak viszonyosági alapon 40 menedékbázisukban a legnagyobb kedvezményt nyújtják.

Egyesületünk a következő szavakba foglalta válaszát:

„Az anyaországhoz való visszatérésünk alkalmával meleg magyar testvéri szeretetből fakadt jó kívánságukért kérjük, fogadják egyesületünk nevében a legőszintébb köszöneteinket. A múltban fennállott őszinte együttműködés még hatványozottabban fog megnyilvánulni közöttünk. Habár külsőleg szegényen állunk, de szívünk hálával telt és akaratumk, munkakészségünk teljes erejével fogunk össze a magyar turistaság fejlesztésére. Ezt annál könnyebben tehetjük, mert a hosszú, 22 éves, mesterséges akadályokkal tűzdelt idő alatt megtanultunk dolgozni, küzdeni az erdélyi magyar turistaságért.“

A **TURISTÁK LAPJA** szerkesztője, dr. Peitler Gyula a következő sorokkal fordult lapunk szerkesztőségéhez:

„A Magyar Turista Egyesület folyóirata az 52 éves Turisták lapja nevében őszinte szeretettel köszöntöm a visszatérő Erdély kiváló honismertető lapját. Azok a kapcsolatok, amelyek az elmúlt 22 esztendő alatt nem fejlődhettek ki a két folyóirat között az átkos határzár miatt, — remélem, hogy a jövőben olyan közös munkakészséggé alakulhatnak, amelynek hazai turistatársadalmunk hasznát láthatja. Az Erdély példányai mindenkor eljutottak kezeimhez és megcsodálhattuk azt az őszinte magyar érzést, amely munkatársainak lelkét átfűtötte...”

Szerkesztőségünk válaszában ígéretet tett a jövő közös munkájára és így ír: „Talán méltánytalanul érnek bennünket a végtelen jóakaratot tükröző sorok, mert gyengék vagyunk még a nagy országépítő munkára. De együttes akarattal és kitartó munkavállalással legmesszebbmenő terveinket is megvalósíthatjuk. Erre kész bizonyíték az, hogy ime húsz esztendei távoli reményeink valóra váltak és most ismét a szabad magyar égbolt borul reánk...”

A PÉCSI „MECSEK EGYESÜLET” nevében Páldi Géza főtítkár írja: „Ezer és ezer tarka vadvirággal borított Mecsek déli lejtőjén épült, zöld patinás templomokkal ékes Pécs város 50 éves Turista Egyesülete nagy szeretettel és testvéri öleléssel köszönti az Erdélyi Kárpát Egyesületet. Mi, akik közvetve e nemes Egyesület nyomdokain haladunk és immár félszázad óta szolgáljuk ugyanazt a célt a déli végeken, amelyet az Erdélyi Kárpát Egyesület keleten és délen, 1940 augusztus 30-án léleekben találkoztunk...”

Egyesületünk hosszabb válasza ezekkel a szavakkal zárul:

„...Kincses Kolozsvárról, Mátyás király szülőházában levő kis várunkból őszinte szeretettel köszöntünk benneteket és hisszük, hogy rövidesen meginduló kapcsolataink a jövő évben ugyancsak félszázados jubileumát ünneplő egyesületünknek nagy értéket fog jelenteni.”

A **MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG** is üdvözlő sorokkal fordult Egyesületünkhöz:

„A Magyar Földrajzi Társaság választmánya őszi évkezdő üléséről boldog, mondhatatlan örömmel, meleg szeretettel siet a hosszú elszakitottságból visszatérő Erdélyi Kárpát Egyesület üdvözlésére...”

A nagyszámú üdvözlő levél közül a munkájukban eddig akadályozott vidéki osztályok hangja is kicsendül. Knizsek Károly, az EKE Szolnokdoboka megyei „Cibles” osztályának elnöke Désről többek közt ezeket írja:

„Felszabadult lélekkel köszöntjük Önöket abból a boldog alkalomból, hogy ismét Magyarországhoz tartozhatunk...”

„Úgy érezzük, hogy ezután, — főképp pedig addig, amíg a Székelyfölddel jó kapcsolat létesül, — ide felénk mutatkozik az eddiginél nagyobb érdeklődés. Itt van a Cibles és itt vannak a Radnai havasok. A Ciblest alig ismerik, pedig úgy nyáron, mint télen sok széppel viszonozza az odautazásra fordított fáradságot. A megközelítése sem nehéz... A Radnai havasok pedig kimeríthetetlen szépséget és változatos tájat nyújtanak. Eddig úgyszólván csak az Ünököt ismerte a világ... Nekünk arra kell törekednünk, hogy a többi szépséget is feltárjuk...”

Végezetül mindezekre a szívből jövő meleg üdvözlésekre azt válaszolhatjuk, amivel Knizsek Károly fejezte be Központunkhoz intézett levelét:

„...Mi készséggel ajánljuk fel azt, amit tudunk és örömmel vesszük azoknak segítségét, akik előtt azonos cél lebeg...”

Ifjúsági turistairodalmi pályázat.

A Magyar Turista Szövetség szokásos irodalmi pályázatának keretében ezévbén is írt ki pályázatot az ifjúság részére. Az idei pályázat úgy a kitűzött jutalmak nagy száma, mint a sokoldalú előkészítő és ismertető propaganda tekintetében lényegesen felülmulja az eddigieket. Ez az év — mely a turistaifjúság felkarolásának jegyében indult meg s ma már eddig is több kézzelfogható eredményt hozott, — új szellemet kívánt az ifjúsági pályázatok terén is. A tanuló ifjúság széles rétegeit kívánja bevonni az Irodalmi és az Ifjúsági bizottság a pályázat résztvevői közé s megfelelő módon gondoskodás történt arról, hogy az ifjúság tudomást szerezzen pályázatunkról.

A pályamunkák jutalmazására a 30 pengős első díjon felül száz könyvjutalom is rendelkezésre áll, úgy hogy a bírálóbizottság minden munkát, amely a kellő mértéket megüti, jutalmazni fog. A pályamunkák elbírálásánál a pályázók korát is figyelembe fogják venni. Kétségtelen ugyanis, hogy nem lehet egyforma szempözből megítélni egy alsóbb és egy felsőbb osztályos, egy fiatalabb és egy idősebb diák dolgozatát.

A pályázat feltételei a következők:

1. *Tárgy:* oly kirándulás leírása, melyet legalább részben gyalogosan tettek meg. (Tehát hajó-, autóbusz stb. kirándulás leírása is beküldhető, ha valamelyes gyalogtúrával is kapcsolatban van.) Beküldhető továbbá téli síkirándulás, nyári evezőtúra, barlangtura és iskola tanulmányi kirándulás leírása is; ez utóbbira (isk. tanulmányi kirándulás) vonatkozik azonban az a feltétel, hogy legalább részben gyalogosan tették meg.

2. *A pályázaton résztvehetnek* középiskolák és tanonciskolák tanulói, továbbá cserkészek.

3. *A pályamunkákat* jól olvasható kézírással vagy írógépen kell megírni. Csak a papiros egyik oldalára szabad írni.

4. *A pályázat titkos.* A pályaművet tehát jeligével kell ellátni és ugyanazon jeligével ellátott lezárt borítékot kell hozzá mellékelni. A jeligés levélbe az alábbi adatokat írjuk be:

a pályázó neve,

lakása,

mely iskola hányadik osztályának növendéke.

Ezt a személyi lapot az intézet igazgatójával (cserkészeknek a parancsnokkal) igazolni kell.

Tekintettel arra, hogy a bírálóbizottságnak tudnia kell a pályázó életkorát is a pályamű elbírálásakor, — a jelige mellé oda kell írni a születési évszámot is; például „Természetjáró. 1925.“

5. A pályamunkát és a jeligés levelet közös borítékba téve a Magyar Turista Szövetségnek küldjük be (Budapest, V., Alkotmány-u. 3.) A borítékra ráírandó: „Irodalmi pályázat a IV. csoportra.“

6. A pályázathoz *fényképet* vagy *rajzokat* is lehet mellékelni.

7. Egy pályázó több pályaművel is részt vehet.

8. Csak olyan pályaművel lehet részt venni, amely más pályázaton dicséretet vagy díjat nem nyert.

9. Pályadíj 30 Pengő, de könyvjutalomban részesül valamennyi munka, amely a kellő színvonalat megüti. A jutalmazottak oklevelet is kapnak.

10. *Beküldési határidő*: 1940. december 31.

11. A pályázat eredményét a Magyar Turista Szövetség 1941. évi közgyűlésén hirdetik ki; az eredményt a Szövetség hivatalos értesítője is közölni fogja.

Aki járt már Erdélyben, okvetlen arról írjon.

A jó kertész nemcsak a kinyílt virágokban tud gyönyörködni, de a fesledező bimbókban is! A magyar turistatársadalom is nemcsak felnőtt turistatársait buzdítja további munkára, de szeretettel tekint a jövő turistáira: a turistaifjúság felé is. Ez a pályázat is azt a célt szolgálja, hogy a magyar turistáknak mennél több tollforgató egyént s a magyar Hazának mennél több nemeslelkű, edzett testű turistát neveljen.

Ezton is kérünk mindenkit, akinek az ifjúsággal kapcsolata van, hívja fel erre a pályázatunkra gyermekeinek, tanítványainak, fiatal barátainak figyelmét s igyekezzék mennél többeket részvételre buzdítani.

Uz Bence háza a Hargitán.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki Osztálya hegyeivel, ösvényeivel, borvizeivel és menedékházaival visszatért az ősi hazába. Amikor a Hargita bércein szeptember 11-én este meggyújtottuk az örömtüzeket, éreztük, hogy lehullottak a láncok a székely sors e szent hegyéről. Ezen az estén végtelen szeretettel néztünk fel a felhőkbe vesző csúcsokra és tudtuk, hogy ekkor minden magyar turista lélekben velünk volt.

Az elmúlt 22 nehéz esztendő alatt csak gondolatban építhettünk hajlékot a Hargita fenyvesei között, ahol télen-nyáron otthon éreztük magunkat és ahová régóta szeretettel vártuk a magyar turistákat. Kevesen jöttek, mert sokan nem jöhettek. De most ide várunk mindannyiokat. S hogy az otthon melegével és a testvér szeretetével fogadhassunk, elhatároztuk: *„Épüljön fel a hargitafürdői turista-szálló és legyen ez a ház minden magyar turista háza, miként a Hargita is minden magyar Hargitája. De legyen ez a ház egyuttal emlékműve visszatérésünknek és az új honfoglalásnak, amely munkából a magyar turista is részt kér.”*

Nagy tervünk megindulását lehetővé tette a fürdőtulajdonos Csicsó község azzal, hogy egy nagy telket ajándékozott e célra.

Szegények vagyunk, de ha Ti segítségünkre siettek, sokan leszünk és közös akarattal kőbe, fába merevedik a terv: *„Uz Bence”* székely stílusú háza.

Ha minden magyar turista bár egy pengővel járul hozzá az építkezéshez, akkor jövő nyáron saját otthonunk lesz a Hargitán.

A cél érdekében kétféle emlékbélyeget bocsátunk ki a visszatérés alkalmából. E bélyeg tagsági könyvecskébe ragasztva: *egy pengős* értékben kedvezményes közös szállásra jogosít, *öt pengős* értékben pedig ágyas szobát vehet igénybe annak tulajdonosa.

Csíkszereda, 1940. október 1-én.

Turista bajtársi szeretettel:

az E. K. E. Csíkszéki Osztálya.

Emlékbélyegekink kaphatók minden magyarországi turista egyesület vezetőségénél. A befolyt összeget kérjük *Bakcsi Károly* Csíkszereda, Apaffy-utca 68. sz. címre küldeni.

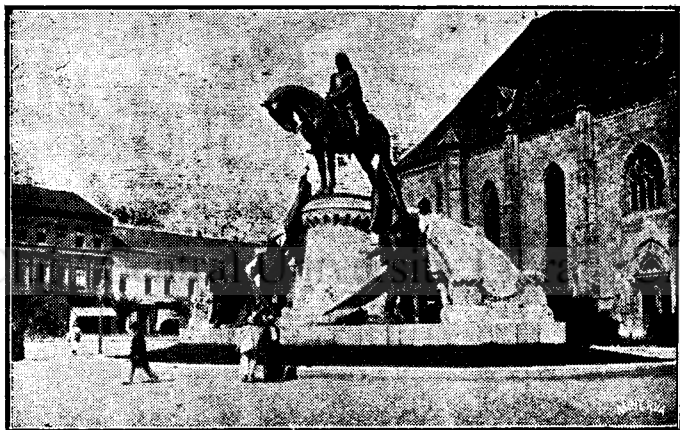
Mátyás szülőháza.

Írta: Dr. PARÁDI FERENC.

Az új erdélyi magyar élet első napjaiban egyesületünk központi irodája ismét visszaköltözött a kolozsvári Mátyás házba. Jól esett annyi esztendei kényszerű száműzetés után ismét az ódon falak közt felütni tanyánkat. Fél százados egyesületünk minden tagja a két évtizedes nehéz sors jutalmaként vette, hogy jövő évi jubileumunkat már itt ünnepelehetjük a félévezredes multat tükröző „Mátyás” házban.

egyenrangúságot jelképezi. Nem tizholdas parkkal elszigetelt és bástyákkal megközelíthetetlené tett fejedelmi várkastélyban látott először napvilágot, hanem kincses városunknak ódon, egyszerű polgári házában, Kolb István szőlőműves óvári hajlékában.

Születésének idejét a történetírók 1440 február 23.-ában állapították meg. Erre az időpontra több neves egyházi férfiú feljegyzéseiből és Helias Lampri-

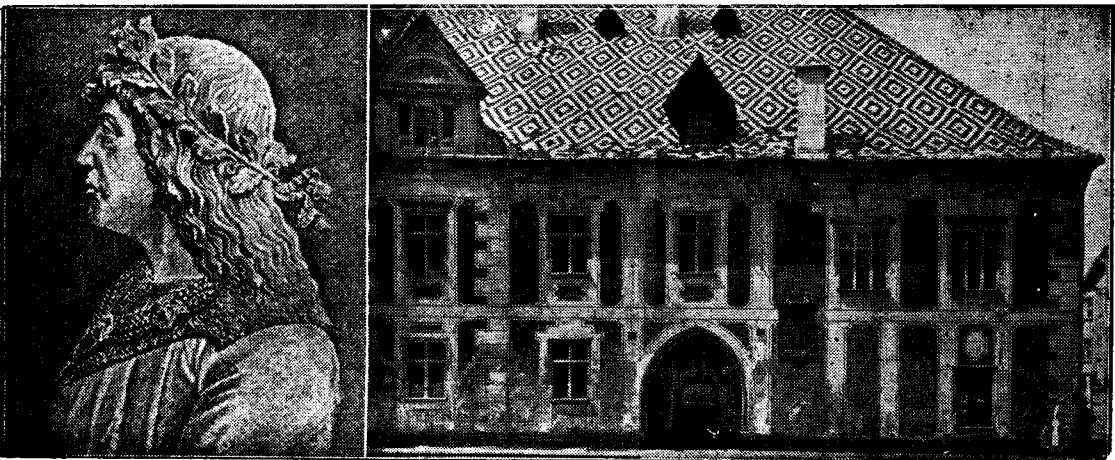
A kolozsvári Mátyás-szobor (Fadrusz János műve).

Csak így: „Mátyás” és nem „Mátyás király”, mert mi már így szoktuk meg. Mint ahogy a Fadrusz szobor is „Mátyás-szobor” és nem Mátyás királyé. Fiz a közvetlenség nem a tiszteletlenség, vagy a pongyolaság jele, hanem annak bizonyítéka, hogy igazságos Mátyás nem az uralkodói fenség hideg világából tekint le ránk a történelmen keresztül, hanem ma is örök, mindig idézhető barátként él közöttünk. Már szülőházának „ki-választásával” is ezt a velünk

dus Cervinus Raguzában tartott emlékbeszédéből is következtethetünk. Így születésének ötszázadik évfordulóját ünnepelehetjük az idén.

Ne nézzük most Mátyás dicső tetteit, fényes uralkodásának egész Európa történelmében fontos állomásait, ragyogó külpolitikai sakkhuzásait, mellyel országának hirt és tekintélyt szerzett, ne mélyedjünk el a tudományok és művészetek érdekében tett maradandó alkotásainak tárgyalásában, hanem áll-

Mátyás király kolozsvári szülőháza.

junk meg néhány szóra a tömör-falu szülőház előtt és keressük meg az összefüggést a hajdani városi polgárok életébe kitekintő gyermekszoba és a királlyá lett Mátyás későbbi igazságos tettei között.

A város képe a Mátyás-ház körül azóta sem sokat változott. A később épülő házak a régi épületek helyén emelkedtek. A közöttük kanyargó szűk utcák ma is a középkori várfalon belüli kényszerű takarékosagra emlékeztetnek. Építkezni akkor csak az utca rovására lehetett. Így nyerte az óvár utcarengetege máig megőrzött levegőtlen, szűkös hálózatát. Kolb István egyemeletes háza a főtérről betorkolló keskeny síkátor egyenes vonalát töri ketté. Így az utca kénytelenül kettéválik és egy nagyobb háztömböt szigetként zár körül. Az egymásbaépült házak között a tűzvész igen könnyen elharapózhatott, ezért Kolb István erőteljes tűzfalal zárta el hajlékát nyugat és észak felől. A dél felé néző homlokzat, úgy látszik, két részletben épült. A kaputól jobbra eső

földszinti és emeleti ablakok mélyebb szintben nyílnak, mint a baloldali két földszinti és három emeleti ablak. Ezt a szintkülönbséget az 1899-ben történt megújítás elég jól leplezi. A hajdani zárkózott életre vall az erőteljes, esücsíves kapú. A kapút izmos vasalású vasszárnyak zárták el ép úgy, mint az ablakokat, melyekre a vasrács mögött még erős vasalt táblákat alkalmaztak veszély idején. A magasan emelkedő tetőzetet öt komoly kémény díszíti. Az újításkor alkalmazott baloldali barokkos oromdíszt a mögötte kiugró tűzfalat takarja.

Mátyás születését a király tudós krónikása, Bonfini nyomán Heltai Gáspár krónikája 1575-ben így írja le:

„Született vala Mátyás király amikor Erzsébet asszony (a nagy Hunyadi János kormányzó neje) Kolozsvárra talált jönni Szilágyból, s egy szőlőmives gazda embernél szállott meg, aki szász volt. Annál maradt az Erzsébet asszony szálláson a szülésnek utánna egy néhány esztendeig, és ott vitték a fiut, Mátyást leg-

először iskolába. Hogy annak utána magyar király lett Mátyás, ugyan megajándékozta a gazdát és jeles szabadsággal meglátogatta. Mostan is a vasajtón és vastáblakon rajta van a Mátyás király címere, az aranygyűrűs holló. A várost is megajándékozta igen nagy és jeles privilegiumokkal.“

Nem ok nélkül idéztem Hel-tai Gáspár krónikáját. Ebből a néhány sorból kitűnik, hogy milyen szoros lelki kapcsolatban maradt a világhódító király szülőházának hagyományörző légkörével. Onnan vitte magával messze útra, diadalról diadalra azt a mélyrenéző tekintetet, amely a csalóka felszín alatt mindig meglátta a kemény igazságot. Országalkotó ereje olyan volt, mint szülőházának tömör falai. A zárkózottság vasalt tábláival elzárt benseje csak az őszinte baráti közeledésre nyílt meg, de ha lelkének vendégét barátságra érdemesnek tartotta, szívének gazdag vendégszeretetével ajándékozta meg. Nem nézte, hogy a hozzá betérő hazulról milyen földi kincsekkel indult, ha annak szívében a nemes indulatok legértékesebb kincseit fedezte fel. Az egyén nemes tulajdonságát előbbre tar-

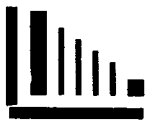
totta a gazdagságnál. Mégis erős érzékkel bírt a kolozsvári polgári házban megfigyelt gyakorlati kérdések iránt. Megbecsülte a takarékoságot, elősegítette a szorgalmasok vagyonosodását nemcsak a közállapotok rendezésével, hanem különféle kiváltságokkal is. És mindezek mellett, úgy, ahogy a kolozsvári polgár áldozott a művelődés, az egyházi és művészi élet magasabb igényeinek kielégítésére, Mátyás is példamutató kitartással hozta az áldozatokat hazája szellemi életének nyugati színvonalra emelésében.

Bármely nemes tulajdonságát vizsgáljuk, ime megtaláljuk annak gyökerét a kolozsvári szülőházban. Az a ház, amelyben Egyesületünk Múzeuma talált hosszú éveken át hajlékot, fél-ezer évvel ezelőtt úgy irányította egy gyermek lelkét, hogy abból a gyermekből rövid időn belül igazságos Mátyás király legyen. Ezért mi, kolozsváriak, akikhez ez a ház valamennyire hozzánk tartozik, csak úgy mondjuk: „Mátyás szülőháza“. Ilyenkor egy kissé el is akarunk dicselkedni azzal a pár kolozsvári esztendővel, amikor még csak kis Mátyás volt a későbbi nagy király.

Féláru utazás az országos protestáns napokra.

Az ez évi Országos Protestáns Napokra, amelyet az Országos Bethlen Gábor Szövetség a visszatért Erdély jegyében rendez meg, magas vasúti kedvezmények állanak a felutazó közönség rendelkezésére. Az ország bármely részéből Budapestre és vissza való utazásra 50%-os kedvezményre jogosító igazolványok már kaphatók minden IBUSZ irodában, a megbizottaknál és a legtöbb protestáns lelkészi hivatalnál. Budapestre legkorábban október 24-én, legkésőbb november 5-én lehet felutazni, a Budapestre való visszautazásra október 26-tól november 7-ig érvényesek az igazolványok.

FÉNYKÉPEZÉS

A barlangfényképezés.

Irta: Dr. Balogh Ernő.

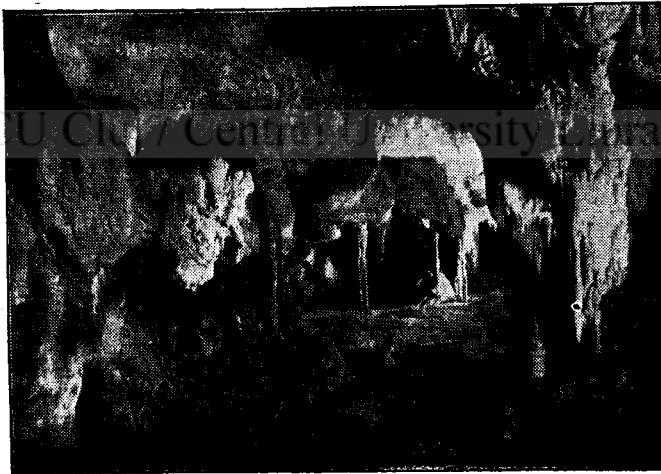
II.

Kényesebb barlangfényképek feltételei.

Külső tájképfelvételeknél a kényesebb igényűek gyakran bosszankodnak, hogy az adott időpontban a megvilágítás kedvezőtlen, hogy nincs felhő az égen, vagy hogy van, de nincs köszönet benne, mert árnyékokkal megpár-

leülni a gép mellé, és türelemmel várni a jobbat, amely rendszerint még rosszabb szokott lenni.

Barlangi felvételeknél mindezek a bosszankodások elmaradnak. Itt nincsenek felhőgondok, a megvilágítás pedig kizárólag a mestertől függ, mert itt valóban odatolagathatja a Napot, ahova ép-

A Meziádi barlang »Parkettes táncterme.« (Szerző felv.)

ducbőrözi a tájat. Bizony, mindez kellemetlen, de minthogy eddig még nincsenek forgalomban, s egyelőre nem is lesznek olyan hosszú rudak, melyekkel a Napot s a felhőket a kívánt helyre lehetne tologatni az égen, vagy bele kell nyugodni a változtathatatlanba, vagy muzulmán nyugalommal

pen akarja. A helytelen megvilágításért tehát csak a kép apukája lehet a felelős. Ami a megvilágítás mértékét illeti, melytől a helyes exponálás függ, erről az előző közleményben már volt szó. De ez még nem elég, mert nagyon lényeges az is, hogy a felveendő részlet milyen irányból kapja a fényt.

Általában itt is legkedvezőbb az oldalvilágítás, mint a külső felvételeknél, de ettől bizonyos szempontok figyelembevétele — mint látni fogjuk — néha lényeges eltérést kívánhat. Ezenkívül még ez az oldalmegvilágítás sem olyan egyszerű, amint az a szó szokott értelmében a közönséges tájfelvételekre áll. Vegyünk csak egy egyszerű példát.

A gép be van állítva — mondjuk — egy nagy cseppkőoszlopra. Erősfényű acetilénlámpával, vagy szabályozható fókuszú zsebvilánylámpával kikeressük azt a helyet, ahonnan a cseppkőoszlop a legkedvezőbb megvilágítást kapja. Természetes, hogy ennél a kikeresésnél a megfigyelőnek a gépnél kell állania, s másvalakit kell megkérnie, hogy a kapott utasítás szerint innen-onnan világítsa meg az oszlopot. A megvilágítás helyességének megállapításánál azt is tekintetbe kell venni, hogy az oszlop a szomszédos tárgyakra lehetőleg árnyékot ne vessen. Az árnyék lehetőleg a sötét háttérre essék, ahol nem vehető észre. Erre nem igen szoktak ügyelni, pedig itt az árnyékoknak rendszerint nagyon kellemetlen hatásuk van, nem mint a külső tájképfelvételeknél, ahol azok, különösen a hosszú árnyékok, egyenesen kívánatosak.

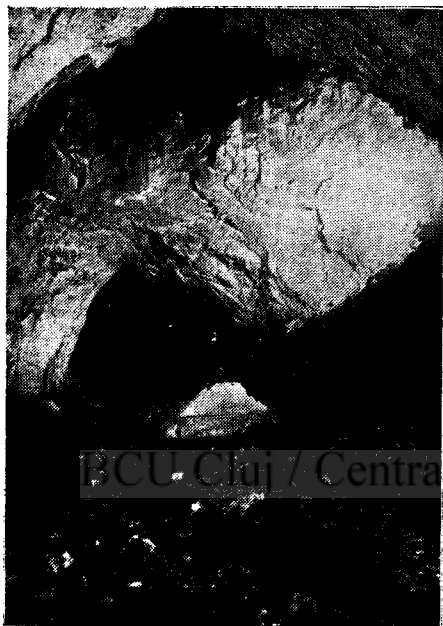
Ezek az egymásra vetett árnyékok a barlangi képeken már azért is kerülendők, mert többnyire igen kemények szoktak lenni. Éppen e miatt az oszlopnak közvetlen meg nem világított oldala is könnyen túlságosan sötét maradhat. Ha ezt el akarjuk kerülni, az oszlopot az előbb meghatározott — mondjuk — baloldali helyről történt megvilágítása után jobboldalról is meg kell világítanunk. De mint-

hogy ennek csak az a célja, hogy az oszlop meg nem világított oldalán az árnyékot kissé felderítsük, e jobboldali megvilágításra csak annyi magnéziumot kell vennünk, amennyi az előbbi adagnak $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{10}$ -ed része.

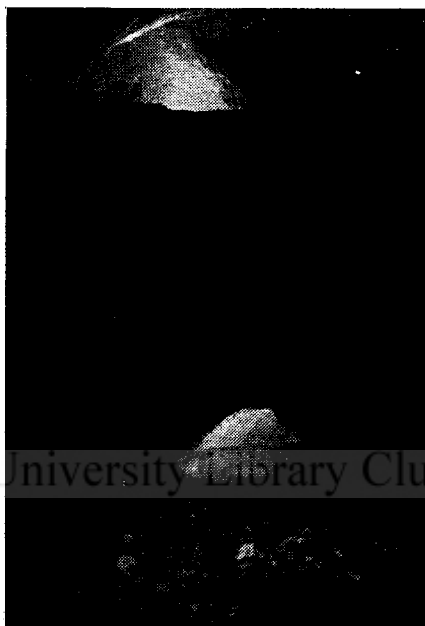
Bár tökéletesen harmónikus képre csak így számíthatunk, jó képet azonban a csak egyoldali megvilágítás is adhat. Ha azonban messze hátranyúló tér felvételéről van szó, a kettős megvilágítás elengedhetetlen. Sőt szükséges lehet háromszoros, vagy még négyszeres is. Ilyenkor ugyanis, ha csak egy helyen lobban fel a magnézium, az nem világíthatja be az egész nagy teret, mert ha akkora magnéziumadagot veszünk, hogy annak fénye a leghátsóbb részekig is kellőképpen eljut, a közeli részek sokszorosán túlexponáltak lesznek.

Az ilyen egymásmögötti megvilágítás esetén három dologra kell különösen ügyelnünk. Az első az, hogy a magnézium meggyújtását a keletkező füst miatt a legtávolibbnál kell kezdeni, s innen haladni sorban a gép felé, különösen, ha nincs léghuzam. Ha van, akkor természetesen tekintetbe kell venni ennek az irányát. A második az, hogy a magnéziumadagok megítélésénél nem a géptől való távolság az irányadó, hanem az, hogy annak a magnéziumnak mekkora teret kell kellőképpen bevilágítania. A harmadik az, hogy az egymás után következő megvilágítási helyek között ne legyen akkora távolság, hogy közbe megvilágítatlan terészek essenek. Minthogy azonban ez nemcsak a magnézium felvillámlási helyétől, hanem az adagok nagyságától is függ, e két tényezőt így együttesen kell figyelembe

venni. Többszörös egymásmögötti megvilágítások esetén egyébként az legyen az elv, hogy a géptől távolodva aránylag fokozatosan mind kisebb legyen a fény, mert csak így kaphatunk a távolsággal hátrafelé fokozatosan sötétülő képet, ami a barlangokban a látás természetének legjobban megfelel.

diknak pedig leghátul csak az volt a célja, hogy láthatóvá tegye az ott fent harántul húzódó folyosót. Ugyanerről a helyről összehasonlításképpen egy másik felvételt is közlök, melynél hiányzik a középső megvilágítás. Könnyű megítélni a két kép egybevetéséből, hogy a középső megvilágítás elen-

A Meziádi barlang „Sziklahíd“ nevű része. Első képen hármás megvilágítással, a második kép világítása pedig csak kettős. (Szerző felv.)

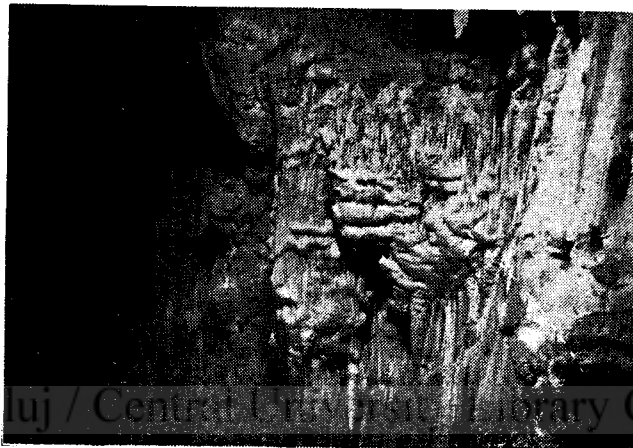
Az egymásmögötti megvilágításra jó példa az itt mellékelt egyik kép, mely a Meziádi barlangban az ú. n. „Parkettás táncterem“-ről készült. Ennél a felvételnél egy elülső és messzebb hátul, a karsu oszlopnál egy másik megvilágítást alkalmaztam. Szintén a Meziádi barlang „Sziklahíd“ nevű részletének közölt felvétele már háromszoros megvilágítással készült. Ezek közül a gép felőli csak az előteret világította be, a másik (középen jobbra) a nagy sziklalfal megvilágítására szolgált, a har-

gedhetetlen, de ugyancsak szükséges volt e mellett a fenti harántfolyosó és az előtér külön megvilágítása is. Az összehasonlításból az is kitűnik, hogy a fent levő harántfolyosónak bántóan erős a megvilágítása annál a képnél, mely középső megvilágítást nem kapott. Megjegyzendő, hogy mindkét felvételnél a gép erősen hátra volt dűtve, részben hogy ne legyen nagy kopasz előtér, de főképpen azért, mert csak így került a képtérbe a felső folyosó. A felveendő kép itt olyan természetű volt,

hogy — amint láthatni — rajta a gép erősen ferde helyzete sem okozott kellemetlen torzulást.

Az előbbi többszörös megvilágításoktól eltekintve, már a legegyszerűbb egyoldali és egyszeres megvilágítás esetén is elég kényes feladat a megvilágítási irány megoldása. De éppen ebben a kényességben olyan eszköz rejlik, mely ugyanarról a tárgyról s ugyanazon géppállásból a legkülönbözőbb ha-

megítélésénél a barlangokban tág tere nyílik ugyan a képzelődésnek is, de ilyen hiba itt nem igen lehetett, mert a velem levők is mind annak látták. Ugyanarról a helyről pár nappal később lefényképeztem „Mária“-t, mint ahogy elneveztük, s a fényképen a bájos női szobor helyett megjelent laposan pislogó szemmel és förtelmes szájjal egy félre nem ismerhető krokodilusfej.

A Popováci barlang »Mária« cseppköve (kép középtáján), mely a fényképen krokodilussá vált. (Szerző felv.)

tású képekhez juttathat. Mondhatni, hogy a felvétel nyers tárgyával valósággal játszani lehet, s belőle a különböző fényhatások szerint más és más képet hozhatunk ki. Az arcképfényképészek jól ismerik az ezen alapuló fogásokat, s alkalmazzák is. Hogy barlangi felvételeknél ilyen tekintetben milyen finom érzékenységgel kell számolni, mutatja a következő eset.

A bánási Popováci barlang külső nagy termében feltűnt egy nagy sziklatuskó tetején egy hatalmas szoboralak, mely egy hullámosan leomló bő ruhájú női alakot mutatott. Hasonló formák

Hogy itt hol történt a hiba, erra talán majd alkalmam lesz a helyszínen rájönni. Mindenesetre a megvilágításban, mert a gép pontosan ott állott, ahonnan „Mária“-ban többen is együtt gyönyörködtünk. Úgy, de akkor lámpáinkkal szemből világítottunk rá, a felvételnél pedig kissé oldalt villant fel a magnézium. De az sem lehetetlen, hogy ezt a csodálatos metamorfózist a magnézium éles fénye idézte elő azzal, hogy egyes hajlások, barázdák olyan kemény árnyékokat kaptak, hogy azoknak szeszélyes összekapcsolódásából ime krokodilus született.

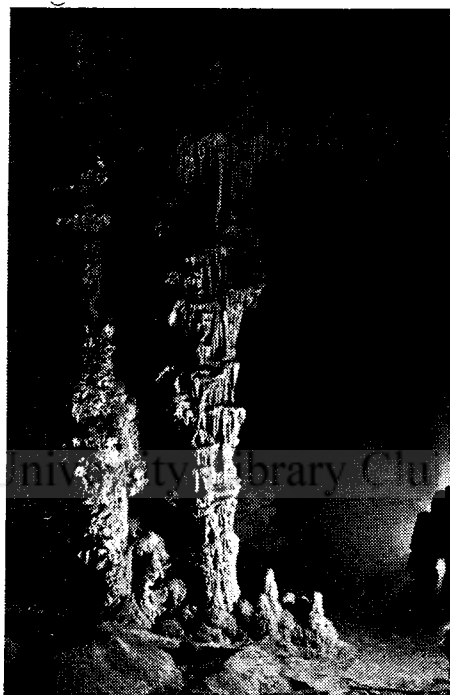
Ahogy a különböző irányú meg-

világítás egyes kisebb alakokat átformálhat, állhat ez a tárgyak olyan nagy csoportjára is, mely az egész képmezőt kitölti. Mondjuk, hogy előttem van egy nagyobb cseppkőcsoport, mely bizonyos összhatású képet ad szemből jövő megvilágításnál, amint előtte állok. Közvetlen előttem van egy meredek mélyedés. Ha ebből a mélyedésből világítok a felveendő cseppkőcsoportra, ilyen alsó megvilágításnál a formák már mások, a kép összhatása is más lesz. Ilyen alsó megvilágításnál különösen idegenszerű képhez jutunk, melynek e mellett azonban bizonyos művészi hatása is lehet. Ez egyesesen felülről való megvilágítás esetén is előfordulhat, csakhogy zítkán adódik olyan helyzet, mely lehetővé tenne ilyen megvilágítást. Hasonló művészi hatásuk lehetnek az olyan képek is, melyeken az előtérben nagy cseppkövek állanak, s a megvilágítás ezek háta mögül történik. Ekkor ezek a cseppkövek természetesen mint fekete árnyképek jelennek meg a megvilágított háttér előtt.

Az alsó megvilágítás sajátos hatása tűnik szembe a Popováci barlang legbelső nagyterméből készült s itt közölt képen. Kár, hogy a gép nem volt kissé jobban előre dűtve, mert az előtér teljes hiánya meglehetősen zavar. Menthetem magam azonban azzal, hogy nem volt idő gondosabb körültekintésre, mert a légsúlymérőnek aggasztóan rohamos esése minél hamarábbi kijutást parancsolt ebből a veszélyes egérfogóból. Amint a következő negyedórán bekövetkezett nagy zápor igazolta, jó is volt szót fogadni.

Barlangi felvételeknél könnyen bekövetkezhető akadály a lámpától, vagy előző felvételnél a

magnézium elégéséből származó füst, különösen szűkebb és nem léghuzamos helyeken. Az így készült felvételeket kellemetlen szürke homály üli meg, melynek rossz hatása csak egész közeli tárgyak felvételénél marad valamennyire el. De viszont a füstös levegőt a felvétel előnyére ügye-

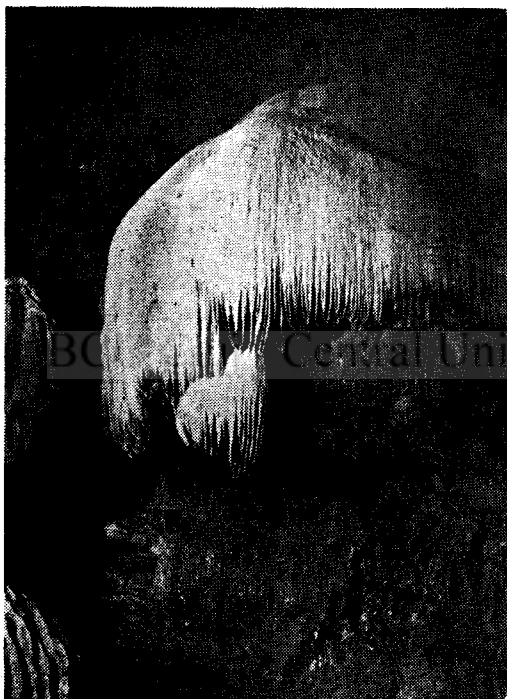

Ami nem jött vissza:
A Popováci barlang legbelső terme
„alsó világítással“ (Szerző felv.)

sen ki is lehet használni. Ha ugyanis ilyen esetben a magnéziumot olyan helyen gyűjtjük meg, ahonnan csak néhány résen át tör ki a fény a megvilágítandó tárgyra, olyan szép sugárkévék állnak elő, mint amilyenekben alkonyatkor gyakran gyönyörködhetünk a nyugati égbolton, amikor a Nap felhőfoslányok között bujkál. Leleményességgel, kellő és körültekintő megvilágítási próbák után

így valóban megkapó szép felvételeket készíthetünk.

A barlangokban a szokott módon, csakúgy sebtében csinált felvételeken kívül, melyektől tökéletességet kívánni nem is igen lehet, készíthetők így leleményes körültekintéssel és ügyes fogásokkal valóban művészi fokot elérő képek is. Hatásos tárgyban, sőt tárgyban legtöbb barlangban nincs hiány, és így csak a mestertől függ, hogy a nyers adottságot felemeli, vagy agyonüti-e.

Ami nem tért vissza: A Komárniktól Krassova felé eső Jabolcsai barlang részlete.:
A vízfüggöny. (Szerző felv.)

Világos azonban, hogy itt nemcsak meglátás kell, hanem türelem és idő is. No meg ilyen körülmények között felvétel egyedül nem is igen készíthető. A felvevőnek a gépnél kell állania, s innen figyelnie a különböző oldalról jövő fény ha-

tását. Olyan bolond, sőt bolondok pedig ritkán akadnak, akik kötélnak állnak, hogy szűk körben parancsszóra ide-oda tipegjenek, bukdácsoljanak, lámpájukkal a legkülönbözőbb testgyakorlatokat végezzék egészen a gutaütésig, s hozzá még esetleg egy olyan felvételért, melyből a lencse behomályosodásának észre nem vétele miatt — előző cikkünk kifejezése szerint — végre is „szerecsenek harca“ lesz.

Barlangi felvételeken természetesen személyek is lehetnek, sőt néha szükségesek is, ha ugyanis mértéknek állanak ott. Egyébként a képek értékét nem növelik. Inkább az ő értékük látszik emelkedni azáltal, minthogy csalhatatlan bizonyítéka bátorságuknak, hogy ime ilyen borzasztó helyekre is bemerészkedtek. Kettős megvilágítás esetén azonban senki se álljon a képmezőben, mert vagy olyan légilényféle lesz belőle, hogy a mögötte levő tárgyak át-látszanak rajta, vagy a két megvilágítási idő között elmozdulva, valami bizonytalan feketeséggé mázolódik szét.

Ha valakik mégis állanak a gép előtt, az exponálást megelőző sötétséget ne tekintsek csintalankodási alkalomnak, mert nem tudhatni, melyik pillanatban lobban fel a magnézium, s akkor azután már jóvátehetetlenül rögtön a lemezen is vannak. Továbbá senki se nézzen oda, ahol a magnézium fel fog lobbanni. A vakító fényre ugyanis olyan ijesztően rémült kifejezést vesz fel önkéntelenül legtöbbször az arc, hogy egy ilyen „jól sikerült“ képet, melyen a szemek kiugrani, a fogak pedig ha rapni készülnek, bizonyosan nem fog senki sem házassági ajánlatához mellékelni.

Székelyföld

Hargita fürdő.

Magaslati gyógyhely. 1400 m. a tenger színe felett.

A vulkánikus eredetű Hargita-hegyláncolat hatalmas kiterjedésű tömege körülbelül észak-déli irányban a Székelyföld közepén terül el s így mondhatni a Hargita körül, a Hargita alján települt le a székely nép. Legmagasabb csúcsa a Madarasi Hargita 1801 m.

A Hargitát közepe táján szeli át a Csíkszereda—Udvarhelyi 52 km. hosszú országút, amelynek Csíkszeredától 15 km.-re fekvő Tolvajos-tető nevezetű vízváltatójától észak felé egy elég jó erdei szekérút vezet a Hargita-fürdőre. Ez a 7 km.-es útszakasz kényelmes gyaloglással két óra alatt tehető meg. A Székelyudvarhely felől jövők is ezen az úton közelítik meg a fürdőt. Csíkszeredától 18 km.-es, színjelzett turista ösvényen 3½ órás gyaloglással is elérhető a fürdő.

Maga a fürdő-telep a tenger szintje fölött 1350—1400 m. magasságban fekszik s így a mai Magyarország legmagasabban fekvő gyógyfürdője. Pompás fenyves-erdő közepette, romantikus szépségű zárt völgykatlanban terülnek el a fürdő-telep újabb és régebbi épületei, amelyek 400—450 fürdővendéget tudnak befogadni. Egészséges, fenyőillatos és páradús levegője van. — Éghajlata alpesi, napsütéses, de a legnagyobb nyári melegben is kellemes üdítő. *Gyógyhatások:* a székely nép e fürdőt régóta használja legkülönbözőbb betegségek ellen. Kénes gyógyvizei a hüléses megbetegedéseket csodálatos

eredménnyel gyógyítják. Van hideg és meleg fürdője. A hideg-fürdőt „valató”-nak nevezi a nép, mert vize 6—7° C s így ismert fürdővizeink között a leghidegebb. — A meleg fürdő nyolc kádas. A sokféle kénes-borvíz forráson kívül van még két kénes gödre is a telepnek, amely gödrök és a kénes borvizek a Hargita még most is működő vulkáni utóhatásainak a következményei.

Igen gyakoriak a csodálatos gyógyulások, amikor a beteget, mint teljesen összeesett nyomorékot csak székéren tudják felvinni a fürdőre, s néhány heti gyógykezelés után, mint egészséges ember, saját lábán megy haza falujába. Egy ilyen beteg építette hálából a fürdő hangulatos kis fakápolnáját, amelynek oltárán Szent István életnagyságú szobra áll.

A fürdő környéke.

A fürdő fölött van a Csicsói-Hargita, amelynek csúcsa 1761 m. magasságból meszeszerű kilátást nyújt a csíki és udvarhelyi medencékre, ahol az Olt és Küküllő folyók kanyargó ezüst-vonala mentén a szebbnél-szebb székely falvak színfoltjai tarkálnak. De tiszta időben e csúcsról még a fehérlő Fogarasi-havasokat is láthatjuk.

Félnapos kirándulások a fürdőről: a már említett Csicsói-Hargita csúcsa, ahová színjelzett ösvény vezet föl. —

Itt van az érdekes alakzatú sziklás Bagolykő és a Koporsókő, ahol egy édesvíz-forrás friss vize üdítheti fel a kirándulókat. A csúcs közelében látható a kialudt kráternek a nyoma is.

Könnyű sétával érhető el a Kossuth-szikla, ahonnan a fürdő-telepre van kilátásunk s kétszáz méterre tőle egy másik kilátóhely a csíki medencére enged bepillantást. Érdemes sétahelyek még a Borhegyes-pusztája és a Pókák-pusztája, ahol a csíki, illetőleg az udvarhelyi falvak csordái, juhnyájai legelésznek. A Hargitán megismerhetjük a székelyek havasi életét, a pásztorkodást, az erdőirtást, a vadászatot és a halászatot, mind a maga hamisítatlan egyszerűségében. — Uz Bence különöleg egyéniségét, életmódját jobban megérti az, aki a Hargita erdőinek, legelőinek havasi népét hétköznapi életében is megfigyelte.

A hargita-fürdői „Uz Bence“-menedékház terve.

Nagyobb egy-két napos kirándulások a következők: a legmagasabb csúcsra, a Madarasi—Hargitára a gerinc vonulatát követve jutunk el. Egy közbirtokosági ház nyújthat szállást, az itt éjszákóznak. Egynapos úttal a Tolvajostetőn keresztül menve Hargita—Liget, Kéruly-fürdő bájos szép völgyei tekinthetők meg. Aki még egy napot rászán, az innen az Almási-barlangot is könnyen felkeresheti.

Kitűnő síterepek. De nemcsak nyá-

ron, hanem télen is érdemes ide kijönni. Kitűnő síterepeket nyújt e fürdő és környéke a sízőknek. A csíki és udvarhelyi turisták már több ízben síversenyeket is rendeztek e helyeken. Különösen a fürdőről Csíkszereda felé vezető turista ösvényen érdemes leereszkedni, mert változatos és szép területen halad el az ember. A Bagolykő aljából pedig a fürdő-telepig a katona-út nyújt kényelmes, veszélytelen lesiklást.

Nincs menedékház a fürdőn.

De mind e szépségek és érdekességek félannyit érnek a turistaság, a szegény turista-társadalom szempontjából, ha arra gondolunk, hogy nincs a fürdőn menedékház, nincs a turistának otthona, ahol kevés pénzével is jól érezhetné magát. Szomorú látvány az, amikor fárasztó utat megtett lelkes turisták a nyári túlszűfolság idején százával alusznak piszkos fészerekben vagy egy fa tövében s kis szabadtüzzel teszik a hideg éjszakát elviselhetőbbé.

Eddig is nélkülözhetetlen volt egy turista-menház a forgalmas és főként természetjárók által szívesen és sűrűn felkeresett Hargita-fürdőn, de most már megbocsáthatatlan vétek és szegyen lenne, ha rövidesen nem épülhetne föl.

A felépítendő menedékház.

Terveink szerint erős kőalapon, emeletes, azaz fedélszékes székely stílusú faház lenne. A falak kívül gömbölyű fából, belül vakolva készülnének el. — Alól a terrasszal kapcsolatos nagy közös ebédlő, női és férfi tömegszállások, mosdó fürkék, fürdőszoba és a vendéglős szoba-konyhás lakása nyerne elhelyezést. — A fedélszékebe pedig öt kétágyas szoba kerülne. A telek mellett folyó havasi patak vizét bevezetnők a házba vízvezetéki csöveken, a ház mögött pedig a patakra házi strand-fürdő épülne.

A ház belsejében székely bútorok, szőttek és székely csempe-kályhák tennék vonzóbbá az egész épületet.

EGYESÜLETI ÉLET

Az EKE központ munkája.

MEGHIVÓ.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület 1940 október 27-én déli 12 órakor tartja évi rendes közgyűlését a kolozsvári róm. kath. Plebánia Mátyás király-tér 14. sz. alatti helyiségében. Minden tagot szeretettel várunk. A közgyűlés tárgysorozatát a napilapokban fogjuk közölni.

E l n ö k s é g.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület és a visszatért keletmagyarországi és északerdélyi természetjárás.

Az Erdélyi Kárpát Egyesületnek az 1919-ben Romániához csatolt egész magyar területet behálózó szervezetéből a következő jól működő osztályok kerültek vissza: Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Szászrégen, Marosvásárhely, Beszterce, Dés, Nagybánya, Máramarossziget, Székelyudvarhely.

Az E. K. E. menedékházak közül visszatértek: a Kolozsvár-bükki, a Nagybánya-izvorai, a Csíkszeredautai és a Csíkszereda-egyeskői működő menedékházak. Ezen kívül több menedékházat az E. K. E. rajta kívül álló okokból a visszatért területen ezelőtt nem használhatott. Ezek most újból megnyilthatnak.

Az E. K. E. 519 kilométert kitevő útjelzéséből 190 kilométernyi hosszúság került vissza.

Az E. K. E. különleges teljesítményei közé tartozik az egyes tagjai által végzett eredményes barlangkutató.

Ahhoz, hogy az egyesület a jövőben is kifejtse az új helyzetnek

megfelelő arányokban az erdélyi természetjárást szervező és fejlesztő munkásságát, az alábbi feltételek szükségesek:

1. A visszatért területeken minden régi E. K. E. menedékház, valamint a gazdátlanul maradt és jelenleg időközi birtokos által használt menedékházak az EKE tulajdonába kerülnek.

2. A köztulajdonban levő területeken, ahol menedékház felállítása szükséges, a megfelelő terület, valamint a szükséges építőanyag díjtalanul bocsátandó az E. K. E. építkezéseinek rendelkezésére.

3. Az állami erdészházakat az idegenforgalom tekintetbevételével turistaszállásra alkalmas módon kibővítik és az új építkezéseket ennek megfelelőleg tervezik.

4. Az erdélyi fürdőhelyeken és üdülőhelyeken átutazó természetjárók részére olcsó elszállásolási lehetőségek létesülnek, esetleg turista szálló épül.

5. A menedékházak mentesítendők az állami és egyéb adók alól.

6. Az anyaországbeli menedékház-tulajdonos egyesületekkel kedvezmények viszonyossága létesül.

7. Három igazolt egyesületi tag utazásánál a MÁV vonalain 50%-os utazási kedvezmény nyújtandó.

8. Az egyesület szervezéséhez, a vidéki osztályok és menedékházak látogatásához megfelelő számú szabadjegy bocsátandó ki a MÁV és MÁVAUT vonalaira.

9. A természetjárás népszerűsítésére filmelőadások rendezendők, minnél gyakoribb időközökben az E. K. E. bevonásával.

10. A közhatóságok megfelelő támogatása a célok megvalósításában.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület és az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal kolozsvári kirendeltségének kapcsolatai.

A bevonuló magyar hadsereggel megérkezett a magyar közigazgatás, és beköszöntek a magyar rendőrök, postások, és az új rendet jelentő többi közegek. Még egészen új volt a Kolozsvárra visszatért magyar élet, amikor megjött az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal új erdélyi szervezője. Természetes, hogy elsősorban a „kollégákat“ kereste fel, akik eddig az erdélyi magyar idegenforgalomnak egyedüli képviselői voltak: Egyesületünk vezető tagjait. A közös érdekek alapján rögtön kialakultak a közös munkaterületek is. Az „Idegenforgalmi“ és az EKE ezentúl szorosan együtt munkálkodnak. Egyesületünk a Hivatalnak a Mátyás-házban megfelelő helyiséget ajánlott fel. Ezzel az erdélyi idegenforgalom központját máris Erdély történelmi légköre veszi körül. A kellemes vendég-lakó-

társ ezzel szemben felajánlotta az EKE-nek teljes támogatását az utáni munkában.

A közös munka azonnal meg is indult. Az EKE központi titkársága néhány nap alatt összeállította a jelenleg felhasználható természetjáró és idegenforgalmi adatok kimutatását. Elkészítette a visszacsatolt területek menedékházainak jegyzékét, azok környékének pontos leírását, az összes földrajzi és turista adatokkal, meglévő útjelzésekkel stb. Beke Lajos és Székely Géza titkárok kidolgozták a visszatért fürdőhelyek s üdülőhelyek kimutatását, fürdőidénytartam és egyéb szükséges adatok feltüntetésével. E munkát közelebbről a szerzők részletesebben kidolgozva könyvalakban is kiadják, hogy a meginduló idegenforgalomnak szolgálatot tegyenek. Természetesen a titkárság az adatokat az Idegenforgalmi Hivatal rendelkezésére bocsátotta, amellyel szintén nagy szolgálatot tett, mert támogatást nyújtott a Hivatal további munkájához.

Marosszéki osztályunk munkája.

A mindig tevékeny marosszéki E. K. E.-osztály a változás utáni napokban hatalmas emlékiratban dolgozta ki az osztály többéves jövőbeni munkatervét. A térképekkel kísért tervezetnek azt a részét közöljük, amely a sürgősen létesítendő vagy javítandó menedékházakat sorolja fel.

Menedékházak a Kelemen és Görgeyi havasokban.

A) Meglévő nyilvános menedékházak:

1. **A Pop Picsor** alatti menedékház kb. 1800 m. a szászrégeni SKV tulajdona. Ratosnyától, illetve Palotailvától légvonalban mintegy 20 km-re északra fekszik.

Ez a menedékház a Kelemen havasok két csúcsa: az 1990 m. magas Bisztricsóra, illetve a 2102 m. ma-

gas Pietrosz összekötő vonalán. az előbbtől kb. 6, az utóbbtól 8 óra járásnyira, tehát igen kedvezően van elhelyezve.

A menedékház mintegy 30 ember befogadására szolgálhat, de nincs befejezve, elhanyagolt állapotban van és szerkezeténél fogva csak nyári menedékül szolgálhat; aránylag kis költséggel kiépíthető volna téli tartózkodásra.

Közvetlen közelében van egy kisebb, melegebb ház, amely azonban sötét, nedves, egészségtelen.

2. **A Bradu-Csont** alatti menedékház (kb. 1650 m.) a román uralom alatt a vármegye költségén épült. Maroshévíztől É-ÉNy-ra, légvonalban mintegy 20 km-re fekszik.

Ez a menedékház a Kelemen-havas főgerincén levő csúcsok, ú. m. Pietrosz 2102 m., Retyityis 2021 m., Izvor 2033 m., Cserbük 2015 m.,

védvező megközelítésének kiinduló pontja volt.

Mintegy 50 személy befogadására szolgált, több kisebb és nagyobb helyiséggel, emeletes, szilárd és szép kivitelben.

Értesüléseink szerint ezt a menedékházat Erdély felszabadulása alkalmából — valószínűleg bosszúból — felgyújtották.

3. Bunyásza alatti menedékház (kb. 1550 m.), egy főként vadászokból álló maroshévi magántársaság tulajdona, azonban bármely turistának mérsékelt díjért nyitva áll. Maroshévtől mintegy 15 km-re délnyugatra, az 1684 m-es Fancsal és 1634 m-es Batrina csúcsoktól egy óra járásnyira esik s így a Görvényi havas központi pihenőhelye.

Mintegy 30 ember befogadására alkalmas. Egy kisebb és egy nagyobb helyiségből áll, szilárd, téli szállásra alkalmas kivitelben.

B) Nem nyilvános vadászházak stb. aránylag nagyobb számban vannak. Ezek azonban turisztikai szempontból rendszerint nem jönnek tekintetbe, mert:

a) nagyobbára szándékosan elrejtett helyeken épültek, tehát nem lehet azzal számolni, hogy turisták azokat megtalálják; térképünkön legtöbbször nem is volt feltüntetve;

b) használatuk turisták részére legtöbbször tilos, illetve nehezen megszerezhető engedélyhez van kötve.

Ezek közül megemlítjük elsősorban a

Laposnyai királyi vadászkastélyt Maroshévtől kb. 20 km-re délnyugatra, amely a Régen—Laposnyai (görvényvölgyi) vasút végpontjánál fekszik.

Ezt a kastélyt Rudolf trónörökös építtette s önmagában is érdemes látnivaló. Feltételezhetjük, hogy sikerülni fog turisták számára itt látogatási engedélyt és hálóhelyet biztosítani.

Hasonlóképpen remélhető, hogy szállást kaphatnak majd turisták

az ennek közelében fekvő **Alsó- és felsőfancsali vadászlakokban.**

A **Dragusul** alatti vadászkastély Palotailvától északra, légvonalban 15 km-re, mintegy 1650 m. magasságban fekszik. Nagy kényelemmel berendezett ház, a Bánffy uradalom tulajdona. Kitűnő sítérep számára ad alapot és könnyen lehetővé teszi a Retyityis havas alatti, mintegy 1900 m. magasságban levő gyönyörű tengerszem meglátogatását. Ebbe a kastélyba a belépés csak különös összeköttetések által szerethető meg.

A vadászházaknak van egy csoportja, amelyet a román társaságok létesítettek. E társaságok tagjai legnagyobb részben Erdély felszabadulása után Romániába távoztak. Ilyen pl. a Szováta és Mezőhavas közti **Cserepeskömező vadászháza**, a Borszék fölötti **Mezővész** havason levő két vadászház. Kívánatos lenne e gazdátlanra vált vadászházakat a turisztika számára hozzáférhetővé tenni.

C) Létesítendő menedékházak: Nagyszerű hegyvidékünket közlekedési eszközök és kellő számú menedékházak hiánya miatt csak nagyon edzett turisták, nagy fáradtság árán látogathatták meg. A legszükségesebb új menedékházak céljára a következő helyek kínálkoznak:

I. A Bisztricioarai menedékház Ratosnyától északra, a Kelemen havas főgerincén (kb. 18 km.) volna elhelyezendő és a ratosnyai erdei vasút igénybevételével a gyönyörű **Bisztricioara havas** kényelmes megközelítésére szolgálna.

II. A Tatárul alatti menedékház Palotailvától mintegy 12 km-re északra, az ilvai és ratosnyai völgyek vízválasztó gerincén nyerhetne elhelyezést. Ez lehetővé tenné a festői szépségű sziklacsoportokkal bíró Ruzska havas 1797 m. kényelmes elérését, egy szép gerincvándorlást és sí-szempontról is jelentős volna. Kitűnő támpontot szolgáltatna a 2102 m-es Pietrosznak, a Kelemen havas legmagasabb pontjának a megmászására.

III. A Negri nyergében (Palotailvától 20 km. észak-északkeletre) létesítendő menedékház, mintegy 1850 m. magasságban, gyönyörű kilátással nyerhetne elhelyezést. Ez a ház a rendkívül fárasztó Pietrosz megmászása után nyújtana jól megérdemelt nyugalmat a természetjárónak és igen nagy mértékben növelné a Kelemen havasi turisztika biztonságát télen-nyáron rossz időben.

IV. A Bradu csont-i menedékház az A) 2. pont alatt leírt, leégett menedékház pótlására volna létesítendő. Ez a menedékház hatalmas télisport vidéket nyit meg és eddig igen nagy forgalmat bonyolított le.

Ennek a menedékháznak az újraképzése létfontosságú a turisztikára nézve.

Célszerűen, mintegy 2 km-rel lejjebb volna elhelyezendő könnyebb megközelítés és élelmiszerellátás céljából. Utóbbi a Maroshévízről, illetve Galocásról induló erdei vasutak végpontjánál levő kőbánya-telepről történne.

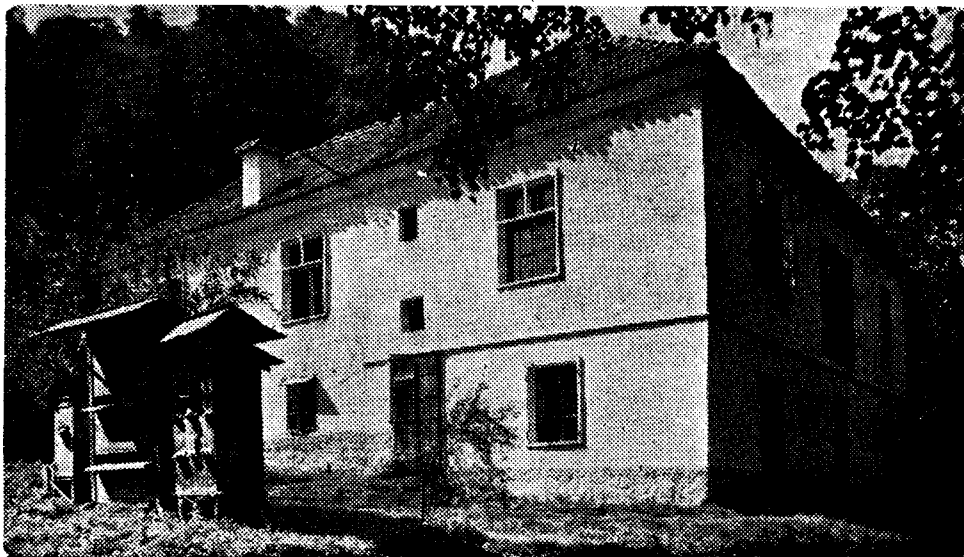
Az I–IV. pont alatt felsorolt menedékházakkal a Kelemen havas mintegy 40 km. hosszúságú 2000 m.

magasságban vonuló tömegében olyan hálózat létesülne, amely ennek látogatását közepes képességű turisták részére is könnyűvé és veszélytelené tenné.

V. A Katarigu csúcs alatti menedékház Palotailvától 11 km-re délre létesülne. Ez lehetővé tenné az 1684 m-es Fancsal havason kívül a Görgényi havas egész tömegének kényelmes látogatását is.

Ilyen módon a Marosvölgyi vasutakat odautazásra, a Görgényi vasutakat visszautazásra használnánk fel, s így kezdő turisták számára is sok élvezetes kirándulásra nyílnék lehetőség a Maroszáki hegyeken.

VI. A Piricske alatti menedékház Ditró és Gyergyószentmiklós között az északi oldalon Énhegytől mintegy 7 km-re létesülne. Ez a menedékház az 1545 m. magas, erdőmentes Piricske havast nyitná meg a téli sportolók számára, 6 km. hosszú kitűnő lesíklóval. Könnyű, élvezetes és veszélytelen másfélnapos síturára adna lehetőséget mindazoknak, akik a székely körvasútról indulnak.

Orbán Balázs, legnagyobb székely törtéretíró szülőháza Szejkézfürdőn (Udvarhelymegye).

KÖNYVSZEMLE

Séta bölesőhelyem körül. Erdélyi képeskönyv, Révai-kiadás, 5,60 P.

Tizenkét erdélyi író vallomása arról a helyről, ahonnan valamikor az élet útjára elindultak. Nem véletlen az, hogy ezek az írók, az Erdélyi Helikon termékeny apostolai annyira mélyen beleérik magukat az erdélyi talajba. Nézzük csak meg Kemény Jánosnak összeforrását a Kelemen havasok lábainál megbújt Marosvécs környékével. Tudja a hegyhajlatok és völgymélyülések mögött meghúzódó nagymultat, de neki mégis „a közvetlen élés gondjait, örömeit hozza”. Érzí, hogy nemcsak a vécsi vár, hanem túl rajta egész Erdély, ez a „hegyektől és völgy peremétől határolt világ” az ő otthona.

Vagy térjünk be Asztalos István otthonába, a Virágok Tisztásán álló düledező házba. Erdélynek tőlünk leszakadt délkeleti zúgában áll a Bodzai-szoros innenső felén a Pilske hegy. E körül terül az a világ, amelyet nyolc évig látott, — mint maga írja — inkább rosszban, mint jóban. Az emberi élet itt összenőtt a hegyekkel. Már azért is, mert a hegyből élt ott a Virágok Tisztásán mindenki. Még azok az alagút-építő munkások is, akikkel az író. — akkor ő is munkás — együtt dolgozott. A Tatrang és Bodza patakok, a Csukás hegy, a híres Rétyi Nyír, ennek a vidéknek jellemző részletei.

A többi író is az erdélyi tájat szólataltatja meg és élénk vázolja úgy, ahogyan az erdélyi emberek ma is benne élnek. A pompás képanyag kitűnően simul az egyes fejezetek szövegéhez. Mintha a képeket egyenesen az író számára fényképezték volna az erdélyi természetjáró és műkedvelő fényképészek. Az is külön értéket jelent a könyv szá-

mára, hogy a képek között hivatásos fényképészeknek aránylag kevés felvételét találjuk. Ez az első munka, amelyben az erdélyi író és az erdélyi műkedvelő fényképész egymásra talál. Ennek a találkozásnak sikere szép ígéretet jelent a további összefogáshoz. Az erdélyi tájnak kimeríthetetlen sokféle arcát mutathatják be az olvasónak. A következő lépésnél talán a fényképészek lesz több mondanivalója és az író adja majd a szövegkíséretet. Már ebben a kötetben is előfordul, hogy a kép a szöveg mellett előtérbe lép, anélkül azonban, hogy azt elnyomná. Bátran állíthatjuk, hogy ez a kötet lesz a Révai erdélyi sorozatának legnagyobb sikerű könyve. Az erdélyi könyvbarát és főleg az erdélyi természetjáró örömmel forgatja a finom papíron, szép nyomással készült, művészi felvételekkel díszített könyvet, annál is inkább, mert valamennyien egy kissé részesei vagyunk a könyv tartalmának.

Az utas könyve. Vaskos, közel 850 oldalas kötetként érkezett szerkesztőségünkbe az Országos Magyar Vendégforgalmi Szövetség részletes ismertetője a Magyarországi városokról, gyógyfürdőkről, üdülőkről és nyaralótelepekről, egészségügyi, sport és turisztikai intézményekről. A népszerű könyv ezzel már harmadik kiadását érte meg, éppen a változás előtt. A pótkötetben reméljük megtaláljuk majd erdélyi természetjáró és idegenforgalmi nevezetességeinknek régóta várt pontos leírását is.

A megjelent kötet előszavából kitűnik, hogy a Magyar Vendégforgalmi Szövetség (OMVESZ) 1939. év végéig Magyarországon 252 községet szervezett meg, ahol egy évben 69,038 fizetővendég nyaralt és a

forgalmazott összeg 6,455.891 pengőt tett ki, ami lejben közel 20 milliót jelent. Ez a hatalmas munka hat év alatt fejlődött ilyen számottevő nemzetgazdasági tényezővé. Ha most tekintetbe vesszük azt, hogy a visszacsatolt erdélyi területen egymagában több, mint 252 kihasznált és ujonnan kihasználható fürdő és üdülőtelep került újra magyar kézre és ezzel az OMVESZ munkakörébe, már előre remélhetjük, hogy néhány évi kitartó munkával az idegenforgalomnak csupán a fizetővendég mozgalma legalább a fentivel egyenlő összegű újjövedelmet fog jelenteni elsősorban a székelységnek. Természetes, hogy a mozgalom előnyeit a többi erdélyi megyék is kellőképpen megérik.

„Az utas könyve“ megyénként osztja fel a hatalmas anyagot. Először a vármegyei székhelyet mutatja be. Fekvését és rövid történelmét adja, rátér a jelentősebb épületek, műemlékek, nevezetességek felsorolására. Jelzi a közlekedési lehetőségeket, a lakás és ellátás címeit, fürdőket, kórházakat, gyógyszertárakat, sportlehetőségeket, szórakozóhelyeket, majd kiemeli a kirándulóhelyeket, természeti szépségeket, esetleg a népviseleti látnivalókat. Hasonlóképpen jár el a megye többi községeinél, több, vagy kevesebbet időzve az egyes nevezetességeknél, azoknak jelentősége szerint.

Mivel a könyv elsősorban pihenni vágyó nyaralóvendégeknek szól, nem találjuk benne kimerítő hegyi túrák részletes leírását, hanem csak utal azok jelentőségére. A természetjárónak azonban annyiban lehet igen nagy hasznára, hogy nyári utazások előtt tájékoztatót nyújthat nagyobb magyarországi körutak összeállításánál. Részletesebb felvilágosításokra lehetőséget ad az egyes községeknél megadott cím, ahova a nyaraló, vagy természetjáró kérdéseivel fordulhat.

A gazdag képanyag csak fokozza

a könyv átolvasása közben élvezetünket. A kötethez csatolt térkép az anyaország nyaralásra és fürdőzésre megszervezett városait és községeit tünteti fel. Legtöbbjét természetesen a hegyvidéken vagy a Duna és Tisza mentén találjuk. f.

A Magyar Túrlista Egyesület Kirándulásai címen a M. T. E. nyújt részletes tájékoztatást az 1940. júniustól október végéig rendezett hivatalos kirándulásairól. A kis füzetben érdeklődésre tarthat számot a kirándulások menetidejének kiszámítási táblázata. A gyakorlatban Egyesületünk túristavezetői eddig is hasonló számítási módszert alkalmaztak. Eszerint vízszintes, jó úton az óránkénti megtehető út kb. 4 km. Egy km. tehát kb. 15 perc társaskirándulás esetén. Sáros, útnélküli terepen egy óra kb. 3 km., tehát 1 km. kb. 20 perc. Feifelő menetelésnél ehhez hozzá kell számítani minden 100 m.-es emelkedésnél jó úton kb. 10 percet, gyalogösvénynél kb. 15 percet, rossz, meredek ösvénynél kb. 20 percet. Egy Cibles-kirándulás tehát a völgyben levő vadászháztól a következőképpen alakul: A távolság 6 km., melynek fele a völgyben halad, fele pedig egyszerre kb. 1000 méternyi emelkedést mutat a Cibles csúcsáig. A 6 km. távolság másfél órát tenne ki. Ehhez hozzáadunk a második részlet 400 métert emelkedő gyalogösvényeiért 60 percet, a további 600 métert kitevő meredek túrlista útért 120 percet, összesen tehát 3 órát. Így a Cibles megmásítása a Tőkés felőli vadászháztól társas kirándulás esetén kb. négy és fél órát tesz ki a számítások szerint, ami a gyakorlatban is megfelel. A reggel fél nyolckor induló társaság rendszerint déli 12 órára ér a csúcsra.

Észak-erdélyi területeink visszacsatolásával Egyesületünk is abba a helyzetbe fog jutni, hogy hivatalos kirándulásainak sorrendjét előre megállapítsa és tagjaihoz eljuttassa. f.

HIREK

Egyesületünk a Magyar Túrista Szövetség felhívására belépett a szövetségbe, melynek minden magyar természetjáró egyesület tagja.

Nagyváradon megalakult a Magyar Túrista Egyesület biharmegyei osztálya. Tudvalevőleg Nagyváradon egyesületünknek nem volt működő osztálya. Így Nagyvárad a M. T. E. munkaterülete lett. Ezzel szemben egyesületünk továbbra is megőrzi hatáskörét az általa beszervezett visszatért területeken, így egész Erdélyben, Szatmármegyében, Máramarosban stb., s Bihar megyének az E. K. E. által eddig szervezett területén, amelyen az E. K. E. révi osztálya működött. Erre a területre esik a révi cseppkőbarlang és környéke.

Kolozsvár-bükkerdei menedékházunkat a kivonuló román csapatok megrongálták. Több ízben fegyveresen behatoltak a házba, ételek és italok kiadására kényszerítették a kezelőt. Az egyik garázdálkodó csapat elhurcolta a gazda rádióját és más elvihető berendezési tárgyakat. A magyar honvédség megérkezése után egyesületünk a károkat megállapította és a lehetőség szerint helyrehozta.

Központunk több oldalas körlevélben közölte vidéki osztályaival az új erdélyi magyar túrista-élet legsürgősebb teendőit. A terjedelmes körlevél részletes ismertetésére és a máris beküldött válaszokra legközelebbi számunkban viszatérünk. Egyrészt lapunk más helyén ismertetjük. Az egyes osztályok meglepő gyors és mégis lelkiismeretes válasza bizonyítja az osztályainkban eddig elnyomott, de

mégis élő tenniakarást. Biztató ígértet a jövőre nézve.

Balogh Ernő dr. kitiüntetése. Egyesületünk elnökét, — aki egyben lapunknak igazgatója és munkatársa — magas kitiüntetés érte, amennyiben a Kormányzó úr jelentős pedagógiai és tudományos munkásságának elismerése mellett a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem ásványtani tanszékének nyilvános rendes tanárává nevezte ki. Elnökünk kinevezése után is a legnagyobb lelkesedéssel és lendülettel vezeti Egyesületünk ügyeit. Reméljük, hogy az erdélyi természetjárás és barlangkutatás sem veszíti el számos elfoglaltságai miatt Balogh Ernő professzor urat, hanem úgy mint eddig, nagy tudásával és ernyedetlen munkásságával továbbra is vezető szerepet fog e téren betölteni.

Házasság. Ifj. dr. Parádi Ferenc, lapunk felelős szerkesztője, augusztus 17-én tartotta esküvőjét Kristóf Ellivel, dr. Kristóf György egyetemi tanár leányával. — Dr. Parádi Kálmán OTI főorvos szeptember 7-én tartotta esküvőjét Fischer Erzsébettel Kolozsvárt. Mind a négyen évek óta lelkes kirándulók, sportolók és EKE-tagok. Minden jót kívánunk az ifjú pároknak.

Az 1941. évi jubileumi évben kiadandó tartalmas számunkhoz kérjük vidéki osztályainkat, hogy idejében készítsék el jelentéseiket. Végezzék el mielőbb hátrálékos munkáikat, hogy jelentéseikbe azokat is bevehessék. Egyesületünk méltó keretben óhajtja megülni fennállásának félszázados évfordulóját.

Különös zöld sugárt figyeltek meg utóbbi időben leginkább napkeltekor és napnyugtakor. Mikor a napkorong részben a szemhatár alatt van, felső szélén zöld sugarat lehet látni. Néha a sugár zöldes kék, vagy kékszínű. A jelenség csak néhány másodpercig tart. Alföldön a zöldsugarat még nem figyelték meg, inkább csak tenger-

ren és hegyvidéken, amikor a nap valamely kiemelkedő akadály mögött nyugszik le. A megfigyelések szerint a jelenség akkor áll elő, amikor a levegő hőmérséklete felfelé egyre emelkedik. Kérjük természetjáróinkat, hogy hasonló jelenségekről küldjék be megfigyeléseiket hely és időpont megjelölésével szerkesztőségünkbe.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvasóinkhoz. Lapszemle és más rovataink anyagtorlódás miatt a következő számra maradtak.

Madár-megfigyeléssel foglalkozó természetjárók, vadászok, diákok, magánosok figyelmébe. A visszacsatolt területen élő és madarak életkörülményeit megfigyelő személyek küldjék be mielőbb pontos címüket az Erdélyi Kárpát Egyesület Madármegfigyelő Állomásának (Kolozsvár, Mátyás-ház). Az eddigi és ezutáni megfigyelések adatait és a különféle madarakról a szabad természetben készített fényképfelvételeket is kérjük (feketetónusu, fényes másolatban), a felvétel pontos adatainak megjelölésével (idő, hely, felvevő stb.) beküldeni. Különösen kérünk pontos adatokat a gyöngybagoly, a csonttollú madár és a pírók eddigi és ezutáni megjelenéséről.

P. H. R. Budapest-Sashalom. Köszönettel vettük sorait és üdvözlét. A beküldött anyagot egy későbbi szám részére tettük félre, mert a változás miatt előállott anyagtorlódás miatt nem helyezhettük el. Egyesületünk karácsony előtt kezdi meg vetített képes előadássorozatát. Kérjük mielőbbi szí-

ves ajánlatát a megtartható előadásokról Kolozsvárra és más vidéki városokra központi titkárságunk (Kolozsvár, Mátyás-ház) címére. Módozatokról és időpontokról a titkárság tájékoztat. Kérjük a megtartott honismertető- és természetjáró rádióelőadásoknak pontos címét és időpontját, közlés végett. „Természetjárás Erdélyben” című előadás közlés végett érdekelne. Bélyegek iránti kívánságát szenvedélyes gyűjtőinkkel közöltük.

B. G. Békéscsaba. Most megjelent számunk már augusztus hó elején; — a megjelenésre kitűzött időben — teljesen készen állott. Akkor azonban az izgatott várakozásban néhány napig késleltettük a megjelenését. Augusztus közepén szerkesztőnk esküvőjét tartotta és következő héten megtörtént a bécsi döntés. Az új helyzet miatt az anyag jórészt ki kellett cserélni, vagy egészíteni. Közben az új magyar élet által követelt nyomtatványok túlterhelték a nyomdákat és a megjelenés emiatt késett. Végül sikerült a késlekedő számot előfizetőink kezébe juttatni. Ez évben még két számot kívánunk megjelentetni, annál is inkább, mert a jövő évi félévszázados jubileumra elő kell készítenünk tagjainkat.

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

Magyar díszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

SZÉKELY JÓZSEF

E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,

az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10% kedvezményt ad.

Pipere, háztartási és fényképészeti
cikkekben a legdúsabb raktár az

Emke Drogériában

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér.

Scherg Vilmos és Társa Rt.

brassói posztó- és divatárugyarak

ajánlják

férfiruha- és kabátkelméiket.

Mérsékelt áron hozzák forgalomba elsőrangú gyártmányaikat,
turista, ruha- és kabátszöveiteket, melyek kifogástalan kivitelük
folytán vetekednek a legjobb külföldi gyártmányokkal.

Gyári lerakat: Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 22.

Minden természetjáró kísérje figyelemmel az „**ERDÉLY**” hirdetéseit.

Sportüzletek, cipészek, divatárúüzletek, fényképészek, könyvesboltok.
Hentesek, konzervgyárak, kávéosok, fűszer-, csemege- és cukorkaüzletek
Szállodák, penziók, menedékházak, szanatóriumok, fürdők, fürdőhelyek.

Az Erdélyben elhelyezett hirdetéseikkel egyszerre többezernyi komoly
kiránduló és vásárló figyelmét hívják fel magukra.

Az „**ERDÉLY**” a természetjárók, vadászok, sportolók kedvenc lapja.

Hirdetésel olcsók és eredményesek.

Jöjjön el
könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Deák Ferenc-utca

1

TELEFON:
15-98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS	
Füzetek	A „Mefhosz“ könyvkiadóvállalat
Térképek	Stadium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Divatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

SZABAD
VÁLOGATÁS!

Elismerten leg-
szébb munka csak **Balázs Ernő** modernül berendezett
fényképezési laboratóriumában készül. **Kolozsvár, Unió-ucca 12. sz.**

Dúsan felszerelt raktár az összes fényképezési cikkekben. Modern műterem. Dísz tárgyak.

KELETI ÚJSÁG

Friss,

szinvonalas,

megbízható!

MINDENNAP: POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK